

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

**ODNOS IMPLICITNIH TEORIJA O VEZAMA I STRATEGIJA PRILAGODBE
NA DESTRUKTIVNO PONAŠANJE PARTNERA**

Diplomski rad

Maja Bukvić

Mentor: Dr. sc. Aleksandra Huić

Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
Implicitne teorije o ljubavnim vezama.....	1
Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera.....	5
Implicitne teorije o vezama i strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera	8
CILJ ISTRAŽIVANJA.....	10
METODOLOGIJA.....	11
Sudionici.....	12
Instrumenti.....	12
REZULTATI I RASPRAVA.....	14
Faktorska struktura upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama	14
Faktorska struktura upitnika Strategije prilagodbe	16
Pouzdanost upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama i upitnika Strategije prilagodbe	21
Normaliteti distribucija upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama i Strategije prilagodbe	22
Deskriptivna statistika	23
Regresijska hijerarhijska analiza	24
Metodološka ograničenja, praktične implikacije i preporuke za buduća istraživanja	30
ZAKLJUČAK.....	31
LITERATURA	32
PRILOZI	35

Odnos implicitnih teorija o vezama i strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera

Implicit theories about relationships and accommodative behaviour

Sažetak:

Uvjerenja pojedinaca o tome kako intimne veze trebaju izgledati uvelike mogu odrediti kako će se ponašati prema partneru te kako će se nositi s problemima i poteškoćama u vezi. Ovo istraživanje imalo je dva cilja: prvi je bio validacija upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) i upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991) na hrvatskom uzorku, dok je drugi cilj bio ispitati odnos implicitnih teorija o ljubavnim vezama i strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera. U istraživanju je sudjelovalo 973 osobe između 18 i 49 godina, heteroseksualne orijentacije, koje su u romantičnoj vezi, ali ne u braku. Za upitnik Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) potvrđena je originalna dvofaktorska struktura. Za upitnik Strategije prilagodbe (Rusbult i sur., 1991) nije potvrđena originalna četverodimenzionalna struktura, već su dobivena dva faktora u skladu s teorijskim dimenzijama aktivnosti i pasivnosti. Rezultati su pokazali da su implicitne teorije o vezama (vjerovanje u rast i razvoj, vjerovanje u sudbinu) značajni prediktori korištenja aktivnih i pasivnih strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera. Snažnije vjerovanje u rast i razvoj te slabije vjerovanje u sudbinu predviđaju veću tendenciju korištenja aktivnih strategija prilagodbe. Istovremeno, snažnije vjerovanje u sudbinu predviđa veću tendenciju korištenja pasivnih strategija prilagodbe. Rezultati ovog istraživanja mogu doprinijeti boljem razumijevanju odnosa uvjerenja o romantičnim vezama i ponašanja pri sukobu u vezi te imaju praktične implikacije u edukaciji i terapiji romantičnih parova.

Ključne riječi: implicitne teorije o vezama, strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera, sukob, partnerski odnosi

Abstract:

A person's beliefs about what romantic relationships should be like can determine the way they will act towards their partner and how they will deal with problems in their relationship. The aim of this study was twofold: the first goal was to validate the Implicit theories about relationships questionnaire (Knee et al., 2003) and the Accommodation Scale (Rusbult et al., 1991) on a Croatian sample, and the second was to examine the relationship between implicit theories about relationships and accommodative behaviour. The study included 973 participants aging between 18 and 49 years, who were involved in a heterosexual dating relationship. We confirmed the original two-factor structure of the Implicit theories about relationships questionnaire (Knee et al., 2003). We did not confirm the original four-factor structure of the Accommodation scale (Rusbult et al., 1991), but a two-factor solution emerged in accordance with the theoretical dimensions of activity and passivity. Implicit theories about relationships were significant predictors of both active and passive accommodation strategies. A stronger growth belief, and also a weaker destiny belief predicted a stronger tendency for employing active accommodation strategies. Meanwhile, a stronger destiny belief predicted a stronger tendency for employing passive accommodation strategies. This study can contribute to a better understanding of the relationship between people's beliefs about relationships and their behaviour during conflict, and has practical implications for couple therapy and education.

Key words: implicit theories about relationships, accommodation strategies, conflict, close relationships.

UVOD

Intimne veze definiraju se kao veze u kojima partneri vrše snažan i dugotrajan utjecaj jedni na druge, na brojne i različite načine, utječući na misli, ponašanje i osjećaje druge osobe (Aronson, Wilson i Akert, 2005). Takve odnose karakterizira snažan osjećaj bliskosti i stapanja s drugom osobom te pojedinci percipiraju osjećaj „jedinstva“ s partnerom (Aronson i sur., 2005). Intimne veze su sastavni dio ljudskoga života, neophodne su za nastavak ljudske vrste te utječu na psihičku i fizičku dobrobit ljudi.

Upravo zbog toga, psiholozi već desetljećima istražuju odrednice uspješnih, kvalitetnih romantičnih veza. Konkretnije, istraživači se pitaju koja specifična ponašanja partnera i okolnosti unutar veze mogu dovesti do promjena u zadovoljstvu vezom i utjecati na odluku hoće li partneri napustiti vezu ili nastaviti raditi na njoj, unatoč poteškoćama. Dosadašnja istraživanja fokusirala su se na karakteristike partnera, poput osobina ličnosti, vrijednosti, uvjerenja i strategija koje koriste. Pojedinci ulaze u romantične veze opterećeni „životnom prtljagom“: svojim unaprijed određenim stavovima, očekivanjima, potrebama i uvjerenjima – koji zauzvrat određuju kako će percipirati i ponašati se u romantičnoj vezi (Černeli, 2015). Uvjerenje/vjerovanje je kognitivna komponenta stava, koja se definira kao znanje koje imamo o svijetu te ljudima i stvarima u njemu (Pennington, 1997). Uvjerenja o tome kako intimni odnosi nastaju, kako se razvijaju i što određuje njihovu uspješnost dio su uvjerenja o intimnim odnosima. Uvjerenja pojedinaca su značajna jer na temelju njih interpretiramo svijet oko sebe, donosimo zaključke o osobama i događajima, a naposljetku se manifestiraju u našim ponašanjima (Knee i Petty, 2013). Prema tome, dinamika naših bliskih odnosa velikim je dijelom vođena našim uvjerenjima o njima (Černeli, 2015).

Implicitne teorije o ljubavnim vezama

Pojedinci imaju različita uvjerenja o tome što karakterizira dobru romantičnu vezu (Fletcher i Kininmonth, 1992). Ta vjerovanja su *implicitne teorije* – naivne pretpostavke pojedinaca o samima sebi i socijalnom svijetu, koje vode načine na koje ljudi percipiraju i interpretiraju događaje (Knee i Petty, 2013). Ross (1989) je definirao implicitne teorije kao shematske strukture znanja koje uključuju specifična vjerovanja o stabilnosti nekog atributa i uvjetima koji će vjerojatno potaknuti promjenu u njemu.

Implicitne teorije stvaraju opći okvir naputaka prema kojem pojedinac evaluira učinak, sposobnosti, vještine i osobine (Knee, Patrick i Lonsbary, 2003). Dvije glavne dimenzije na kojima možemo razlikovati attribute su vjerovanje da je neki atribut stabilan i fiksno te vjerovanje da se atribut može razvijati i mijenjati (Knee, 1998). Koncept implicitnih teorija poznat je od 1890-ih godina (James, 1890; prema Knee i Petty, 2013), gdje su prvo proučavane u kontekstu osobina ličnosti, inteligencije i moralnosti (Dweck, Chiu i Hong, 1995; Dweck, Hong i Chiu, 1993) te je iz njihovih istraživanja koncept implicitnih teorija prešao i u druge domene. Dosadašnja istraživanja su pokazala da su implicitne teorije relativno specifične za određenu domenu (eng. *domain specific*), odnosno da implicitne teorije u određenoj domeni snažno predviđaju ponašanja unutar te domene, ali ne i ponašanja unutar drugih domena – zbog čega su razvijeni zasebni mjerni instrumenti za implicitne teorije o inteligenciji, osobinama ličnosti i moralnom karakteru (Dweck i sur., 1995).

Sukladno tome, pojedinci imaju implicitne teorije o načinu na koji se romantične veze stvaraju, mijenjaju i održavaju, a koje predviđaju načine na koje će ti pojedinci percipirati, razmišljati i reagirati u svojim romantičnim vezama (Knee i Petty, 2013). Knee i suradnici (Knee, 1998; Knee i sur., 2003) primijenili su saznanja iz područja implicitnih teorija na domenu intimnih odnosa te dali teorijski okvir za razumijevanje načina na koje se ljudi razlikuju u viđenju dinamike u romantičnim vezama (Knee i Petty, 2013). Takva vjerovanja o prirodi romantičnih veza nazvali su *implicitne teorije o ljubavnim vezama* (eng. *implicit theories of relationships*, ITR) i ona djelomično određuju pojedinčevu motivaciju i ciljeve u vezama (Knee, 1998; Knee, Nanayakkara, Vietor, Neighbors, Patrick, 2001), slično kao što implicitna vjerovanja određuju ciljeve i motivaciju u drugim domenama (Dweck i sur., 1995). Implicitne teorije o vezama utječu na ciljeve, motivaciju, atribucije i ponašanje u romantičnim vezama, pomažu nam interpretirati događaje u vezama i daju vezama smisao.

Implicitne teorije o vezama podrazumijevaju dva neovisna vjerovanja: *vjerovanje u sudbinu* (eng. *destiny belief*) i *vjerovanje u rast i razvoj* (eng. *growth belief*) (Knee, 1998). Ova vjerovanja predstavljaju dvije zasebne dimenzije, a ne dva pola iste dimenzije (Knee, 1998) te su međusobno nepovezane. Vjerovanje u sudbinu odnosi se na stabilnost pojedinčevih utisaka o romantičnim vezama i uključuje vjerovanje da su veze ili suđene ili nisu suđene, odnosno da su partneri ili kompatibilni

ili nekompatibilni jedan s drugome. Pojedinci s višim (u usporedbi s onima s nižim) vjerovanjem u sudbinu koriste relevantne i lako dostupne informacije kako bi procijenili kompatibilnost s partnerom i potencijal za uspjeh veze (Knee i Petty, 2013). Dakle, vjerovanje u sudbinu stavlja naglasak na prve dojmove u vezi: evaluaciju je li određena romantična veza suđena ili nije te na dijagnozu i prognozu potencijala veze na temelju specifičnih događaja (Knee i sur., 2001). Ako je pojedinac usvojio vjerovanje u sudbinu, kroz upoznavanje partnera/ice analizirat će međusobne sličnosti: imaju li slične hobije, slažu li se u političkim mišljenjima, uživaju li u istoj vrsti glazbe ili žanru filmova. Ukoliko se partneri poklapaju u važnim mišljenjima, pojedinac će te informacije interpretirati kao znak da je njihova romantična veza suđena. U suprotnom, ako se partneri razlikuju u nekim važnim aspektima, pojedinac će možda zaključiti da nisu kompatibilni kao partneri. S obzirom da prve utiske smatra trajnima, pojedinac bi mogao odlučiti prekinuti taj romantični odnos. Nasuprot tome, vjerovanje u rast i razvoj odnosi se na percipiranu stabilnost problema ili poteškoća u vezi i podrazumijeva prepostavku da se veza može održavati, potencijalni problemi nadići te da su uspješne veze rezultat truda, negovanja i razvoja (Knee i sur., 2003). Snažno vjerovanje u rast i razvoj podrazumijeva da problemi i razmirice u vezi nisu stabilni i stalni, već se njima može upravljati (tj. mogu se rješavati) te da njihova učestalost fluktuiraju tijekom veze. Ovo vjerovanje reflektira i koliko se efikasnom osoba smatra u nadilaženju prepreka, problema i nesuglasica u vezi (Knee i Petty, 2013). Pojedinci koji snažnije vjeruju u rast i razvoj su primarno zainteresirani za razvoj veze i vjeruju da veza može napredovati i razvijati se ne *usprkos* poteškoćama, već baš zbog njih. Pojedinac koji u prvih nekoliko mjeseci romantične veze ima mnogo sukoba s partnerom/icom vezanih uz različita očekivanja o čestini viđenja ili načinu provođenja zajedničkog vremena, mogao bi te poteškoće shvatiti kao znak da će i u budućnosti imati mnogo nesuglasica u toj romantičnoj vezi. Međutim, ukoliko je taj pojedinac usvojio vjerovanje u rast i razvoj, on vjeruje da trenutne teškoće nisu znak za teškoće u kasnijim fazama veze, te smatra da kroz proces rješavanja nesuglasica s partnerom/icom i postizanja kompromisa oni mogu produbiti bliskost i osnažiti svoju romantičnu vezu. Sukladno tome, vjerojatnije će pokušati raditi na problemu te ulagati trud u očuvanje veze, nego ju odlučiti prekinuti.

Ove dvije implicitne teorije funkcioniraju kao temeljna uvjerenja o prirodi romantičnih odnosa i kao takva vode zaključke i atribucije o događajima i iskustvima u

vezi te određuju način na koji će se pojedinac nositi s poteškoćama, prijetnjama i zahtjevima u vezi (Knee i Petty, 2013). Obje implicitne teorije mogu biti (ne)adaptivne i (ne)funkcionalne ovisno o situaciji – nijedna teorija nije bolja od druge bez da se uzme u obzir kontekst specifičnog romantičnog odnosa (Knee i Petty, 2013). Vjerovanje u sudbinu može biti neadaptivno ukoliko uništi potencijalno dobru vezu na temelju lošeg prvog dojma, ali može biti adaptivno ako pozitivan prvi dojam o vezi potpomogne održati vezu kroz nevolje i teškoće. Snažno vjerovanje u rast i razvoj može pomoći partnerima da promijene destruktivne obrasce u vezi i na taj način osnaže vezu, ali može biti neadaptivno ako nastavi održavati vezu okarakteriziranu fizičkim ili psihičkim nasiljem jer je žrtva uvjerenjena da se ponašanje partnera može promijeniti (Knee, 1998).

Jedna značajna razlika implicitnih teorija o vezama i implicitnih teorija u drugim područjima je ta da su implicitne teorije u drugim područjima tradicionalno dva suprotna pola jedne dimenzije, dok su ITR konzistentno dobivane kao dvije zasebne, neovisne dimenzije (Franiuk, Cohen i Pomerantz, 2002; Knee, 1998; Knee i sur., 2001). Ova razlika je u jednakoj mjeri konceptualni problem kao i problem mjerenja – u domeni romantičnih veza, djelomično je poželjno vjerovati i da se romantične veze mogu procjenjivati i da veze zahtjevaju održavanje – zbog čega je razumljivo vjerovati u oboje simultano (Knee i sur., 2003). Dimenzije implicitnih teorija (vjerovanje u rast i razvoj, vjerovanje u sudbinu) mogu se križati u 4 orijentacije u vezama: orijentaciju prema napretku (eng. *cultivation orientation*; visoko vjerovanje u rast i razvoj, nisko vjerovanje u sudbinu), orijentaciju prema procjeni (eng. *evaluation orientation*; nisko vjerovanje u rast i razvoj, visoko vjerovanje u sudbinu), orijentaciju prema bespomoćnosti (eng. *helplessness*; niska vjerovanja u rast/razvoj i sudbinu) i orijentaciju prema optimizaciji (eng. *optimization*; visoka vjerovanja u rast/razvoj i sudbinu). Dakle, jedna osoba može snažno podupirati obje implicitne teorije, slabo podupirati obje teorije ili imati kombinaciju jednog snažnog i jednog slabog vjerovanja. Nezavisnost vjerovanja u rast i razvoj i vjerovanja u sudbinu sugerira da svaka od tih dimenzija može jedinstveno doprinijeti predviđanju, moderiranju i objašnjavanju percepcija, kognicija i ponašanja u vezama, te da bi pojedine kombinacije vjerovanja ili njihova interakcija mogle biti posebno relevantne (Knee i sur., 2003).

Većina dosadašnjih istraživanja sugerira da implicitne teorije o vezama funkcioniraju u jednosmjernom uzročnom smjeru: od teorija preko atribucija i

zaključaka do ponašanja (Knee i Petty, 2013). Implicitne teorije o vezama (ITR) su relativno trajne i dosljedne tijekom vremena, s dobrim test-retest pouzdanostima (Franiuk i sur., 2002; Knee i sur., 2003). Također, iako su implicitne teorije o vezama relativno stabilne kroz vrijeme, ne može se reći da su nepromjenjive – moguće je da važni događaji u vezama i iskustvo mogu utjecati na ITR i oblikovati ih, kao što utječu na druga vjerovanja i sheme o odnosima (Knee i sur., 2003; Planalp i Rivers, 1996).

Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera

Intimne veze plodno su tlo za interpersonalni sukob (Sternberg i Hojjat, 1997). Ljudi neizbježno u svojim socijalnim odnosima učine nešto što povrijedi, uzruja ili naljuti drugu osobu (Roloff i Cloven, 1994; prema Kammrath i Dweck, 2006), što dovodi do sukoba. Jedan ili oba partnera prije ili kasnije će se upustiti u ponašanje destruktivno za vezu, poput grubog ili nepažljivog ponašanja, vikanja na partnera ili provođenja premalo vremena s partnerom. Način na koji će pojedinac reagirati na destruktivno ponašanje partnera važan je prediktor funkcioniranja ljubavnog para (Rusbult, Verette, Whitney, Slovick i Lipkus, 1991). U sukobu između partnera, pojedinac ima dva konkurentna cilja: očuvanje samopoštovanja i osobne dobrobiti te očuvanje veze, a balansiranje između ova dva cilja može dovesti do veće intimnosti i razumijevanja među partnerima ili do povećane defenzivnosti i zamjeranja (Sternberg i Hojjat, 1997). Zbog toga, psiholozi su dugo zainteresirani za razumijevanje faktora koji dovode do zauzimanja jedne strategije nauštrb druge kada dođe do sukoba (Follet, 1940).

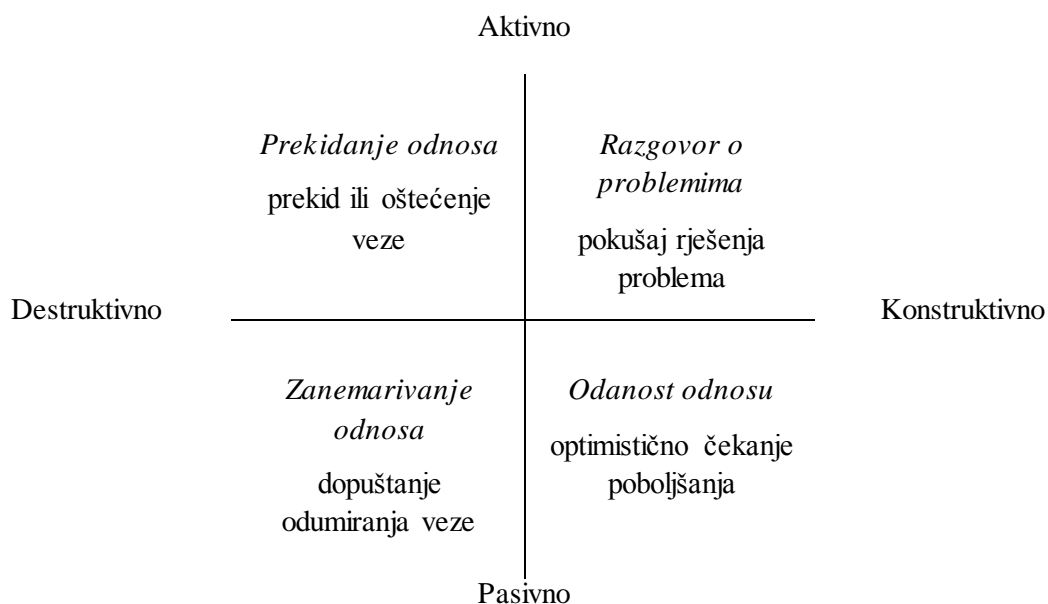
Jedan od mogućih objašnjenja su *strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera* (eng. *accommodation strategies*; Rusbult, Zembrodt i Gunn, 1982). Kada jedna osoba prijeđe granice ili prekrši pravila ponašanja nauštrb druge osobe, povrijeđena strana je suočena s dilemom prilagodbe (eng. *accommodative dilemma*) – hoće li reagirati na način koji potkopava i oslabljuje vezu ili na način koji održava i afirmira vezu (Rusbult, Yovetich, Verette, 1996). Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera se odnose na voljnost da, kada se partner ponaša potencijalno destruktivno za vezu, a) potisnemo nagon da reagiramo destruktivno te b) reagiramo konstruktivno za vezu (Rusbult i sur., 1991). Teorija strategija prilagodbe predlaže četiri

moгуće reakcije pojedinca na pad zadovoljstva u vezi: Prekidanje odnosa (eng. *Exit*), Razgovor o problemima (eng. *Voice*), Zanemarivanje odnosa (eng. *Neglect*) i Odanost odnosu (eng. *Loyalty*) (Rusbult i sur., 1982). Kada partner napravi nešto destruktivno za vezu, poput grubog komentara ili kritike, vikanja na partnera, preljuba, zanemarivanja partnerovih potreba ili slično, pojedinac može odlučiti upotrijebiti jednu od sljedećih strategija. *Prekidanje odnosa* se odnosi na strategiju aktivnog uništavanja trenutne veze, poput prekida veze ili traženja načina da se veza prekine, iseljenja iz zajedničke rezidencije, verbalnog ili fizičkog zlostavljanja partnera, traženja razvoda, prijetnji odlaskom ili prekidom veze. *Razgovor o problemima* predstavlja konstruktivan odgovor na nezadovoljstvo, obilježen aktivnim pokušajima za popravak veze, poput razgovora ili rasprave s partnerom, pokušaja otkrivanja i ispravljanja pozadinskog problema, predlaganja potencijalnih rješenja problema, traženja pomoći i podrške od prijatelja, obitelji ili stručnjaka, pokušaja mijenjanja sebe ili partnera s ciljem poboljšanja veze. *Zanemarivanje odnosa* se odnosi na pasivnu strategiju izbjegavanja rada na vezi i dopuštanja da veza sama propadne, poput izbjegavanja razgovora o problemu, durenja na partnera, izbjegavanja partnera ili provođenja manje vremena s njim/njom, kritiziranja partnera za stvari nevezane uz pravi problem, loše postupanje prema partneru (emocionalna hladnoća, odrješitost) ili traženje i sklapanje novih seksualnih veza. *Odanost odnosu* predstavlja odgovor na nezadovoljstvo obilježen optimističnim čekanjem da se situacija popravi, poput „davanja vremena“ partneru, pružanja podrške partneru neovisno o njegovom ponašanju, obraćanja višoj sili za poboljšanje situacije ili pozitivne reinterpretacije (npr. da partner nije tako mislio ili da je samo umoran) (Rusbult i sur., 1991; 1982).

Ove četiri strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera možemo razlikovati na dvije dimenzije: *konstruktivnost nasuprot destruktivnosti* i *aktivnost nasuprot pasivnosti* (Rusbult i sur., 1996; 1982). Razgovor o problemima i Odanost odnosu su konstruktivne strategije te su usmjerene na održavanje i „popravak“ odnosno „ponovno oživljavanje“ romantične veze, dok su Prekidanje odnosa i Zanemarivanje odnosa destruktivne strategije usmjerene na raspad veze. Nadalje, Razgovor o problemima i Prekidanje odnosa su aktivne strategije, obje podrazumijevaju da pojedinac radi nešto po pitanju svoje romantične veze, dok su Odanost odnosu i

Zanemarivanje odnosa pasivne strategije obilježene nedostatkom djelovanja, mirovanjem (Rusbult i sur., 1982) (vidi Sliku 1).

Slika 1. Tipologija strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1982).

Važno je naglasiti da značenje riječi *pasivno* ovdje nije jednako kao u svakodnevnoj upotrebi: u teoriji strategija prilagodbe, pasivno se odnosi na utjecaj ponašanja pojedinca na problem u podlozi nezadovoljstva u vezi, te ne mora direktno opisivati samo ponašanje. Aktivnost i pasivnost odnose se na utjecaj određene reakcije na problem u vezi, a ne na osobine ponašanja kao takvog (Rusbult i sur., 1991). Primjerice, kritiziranje partnera za stvari nevezane za problem može se činiti neosporno aktivno, ali je pasivno i destruktivno u pogledu na budućnost trenutne veze. Također, konstruktivnost i destruktivnost se odnose na utjecaj određene reakcije na romantičnu vezu, a ne na samog pojedinca (Rusbult i sur., 1996). Na primjer, prekid veze (strategija Prekidanje odnosa) je destruktivna reakcija za budućnost veze, iako može biti konstruktivna za samog pojedinca ako se pojedinac nalazio u zlostavljачkoj vezi.

Iako nema mnogo istraživanja koja su istraživala strategije prilagodbe, dosadašnja istraživanja djelomično su dala potporu ovom konceptu. U nekim istraživanjima su korištene dvije dimenzije, konstruktivna i destruktivna (Rusbult i sur., 1991), dok u drugima četiri zasebne strategije prilagodbe, ali niti u jednom istraživanju nema navoda o dobivenoj faktorskoj strukturi (Finkel i Campbell, 2001; Kammrath i

Dweck, 2006; Rusbult i sur., 1982). Nadalje, istraživanja su potvrdila da su dimenzije strategija prilagodbe povezane s varijablama modela ulaganja (eng. *investment model of satisfaction and commitment in exchange relationships*; Rusbult, 1980): zadovoljstvom vezom, količinom ulaganja u vezu i kvalitetom alternativa. Korištenje strategija Razgovor o problemima i Odanost odnosu pozitivno je povezano sa zadovoljstvom vezom, dok je korištenje strategija Prekidanje odnosa i Zanemarivanje odnosa u negativnoj korelaciji sa zadovoljstvom vezom (Rusbult i sur., 1991; 1982). Nadalje, strategije Razgovor o problemima i Odanost odnosu su pozitivno povezane s većim ulaganjem u vezu, dok su Prekidanje odnosa i Zanemarivanje odnosa u negativnoj korelaciji s ulaganjem u vezu (Rusbult i sur., 1991). Destruktivne strategije prilagodbe (Prekidanje odnosa, Zanemarivanje odnosa) su u pozitivnoj korelaciji s kvalitetom alternativa: pojedinci više koriste strategije Prekidanje odnosa i Zanemarivanje odnosa što su bolje alternative njihovoj trenutnoj vezi (Rusbult i sur., 1982). Također, pojedinci su više voljni reagirati na konstruktivne načine (Razgovor o problemima, Odanost odnosu) što snažnije vjeruju da je njihova veza značajna i centralan dio njihovog života, te što su manje egocentrični i usmjereni na sebe (Rusbult i sur., 1991). Najboljim prediktorom korištenja strategija prilagodbe pokazala se predanost vezi: veća predanost potiče konstruktivne reakcije na nezadovoljstvo (Razgovor o problemima, Odanost odnosu) te potiskuje destruktivne reakcije (Prekidanje odnosa, Zanemarivanje odnosa) (Rusbult i sur., 1991). Konstruktivna i destruktivna dimenzija strategija prilagodbe također su se pokazale pozitivno povezane s međuzavisnosti partnera: vjerojatnost da će se pojedinac upustiti u korištenje konstruktivnih ili destruktivnih strategija prilagodbe povećava se s povećanjem međuzavisnosti među partnerima (Rusbult i sur., 1991). Iako su nalazi nekonzistentni, čini se kako postoje rodne razlike u korištenju strategija prilagodbe. U istraživanju Rusbult i sur. (1991), žene su iskazivale više konstruktivnih i destruktivnih strategija prilagodbe, u usporedbi s muškarcima, dok u drugim istraživanjima rod ispitanika nije imao značajan utjecaj na korištene strategije (Kammrath i Dweck, 2006; Rusbult i sur., 1982).

Implicitne teorije o vezama i strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera

Nedavno, istraživači iz kliničke i socijalno-kognitivne tradicije počeli su istraživati pitanje reakcija na sukob iz kognitivne perspektive, naglašavajući važnost

interpersonalnih kognicija u socijalnom ponašanju (Baldwin, 2005; Fletcher i Fincham, 1991; Fletcher i Fitness, 1996), čime su fokus prebacili na istraživanje kako pojedinačna vjerovanja, očekivanja i kognitivni modeli (*meaning systems*) stvaraju poticaje za različita ponašanja u sukobu (Rusbult, Johnson i Morrow, 1986). Kao što je navedeno ranije, uvjerenja pojedinaca manifestiraju se kroz njihovo ponašanje, a dinamika naših intimnih veza određena je našim uvjerenjima o njima. Implicitne teorije o vezama (vjerovanje u rast i razvoj, vjerovanje u sudbinu) na različit su način povezane sa strategijama suočavanja s teškoćama u vezi: vjerovanje u rast i razvoj povezano je sa strategijama očuvanja veze, poput aktivnog suočavanja s problemom, planiranjem rješenja problema, potiskivanjem alternativnih aktivnosti i pozitivnom reinterpretacijom, dok je vjerovanje u sudbinu povezano s prekidom veze, izbjegavanjem rada na problemu i suzdržavanjem od pokušaja „popravka“ veze (Knee, 1998). Ovisno o implicitnim teorijama, isti događaji u vezi mogu poprimiti različito značenje i potaknuti različite reakcije u sukobu. Pojedinci koji snažno vjeruju u sudbinu češće će na prijestup partnera reagirati negiranjem problema i prekidom veze, u usporedbi s pojedincima koji vjeruju u rast i razvoj (Knee, 1998): ako pojedinac vjeruje da je sukob u vezi znak da ta romantična veza nije suđena, razgovor o poteškoćama nema niti smisla (Knee i Petty, 2013). Sukob u vezi može zblížiti ili udaljiti partnere, ovisno o implicitnoj teoriji koju podržavaju – kada partneri smatraju da je on zdrav dio veze i da kroz njega veza raste i jača, razmirice i poteškoće u vezi zauzimaju drugačije značenje nego kada smatraju da je sukob znak nekompatibilnosti partnera (Knee i sur., 2003).

S obzirom da su povezane s različitim strategijama suočavanja s poteškoćama, očekivali bismo i da su implicitne teorije o ljubavnim vezama povezane i sa strategijama prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera. Na temelju kvalitativnih podataka iz istraživanja Rusbult i sur. (1982), Knee i suradnici (2003) naveli su kako bi Vjerovanje u rast i razvoj moglo biti povezano s izražavanjem brige oko poteškoća i s vjernosti vezi, odnosno strategijama Razgovor o problemima i Odanost odnosu, dok bi Vjerovanje u sudbinu trebalo biti povezano sa zanemarivanjem veze i puštanjem da veza propadne (strategijom Zanemarivanje odnosa) (Knee i sur., 2003). Međutim, samo jedno istraživanje je istražilo ove navode, pri čemu nalazi nisu potpuno u skladu s pretpostavkama: Vjerovanje u rast i razvoj bilo je u značajnoj pozitivnoj korelaciji sa

strategijom Razgovor o problemima, dok Vjerovanje u sudbinu nije bilo povezano sa strategijama prilagodbe (Kammarth i Dweck, 2006). S obzirom na teoriju implicitnih teorija o ljubavnim vezama i strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera, logično bi bilo da su implicitne teorije povezane ne samo sa zasebnim strategijama prilagodbe, već i s njihovim dimenzijama: konstruktivnost nasuprot destruktivnosti te aktivnost nasuprot pasivnosti. Ove dimenzije su konceptualno transparentnije od zasebnih strategija prilagodbe, te bi mogle dati jasnije rezultate. Ukoliko pojedinac snažno podržava Vjerovanje u sudbinu, odnosno vjeruje da je sukob u vezi znak nekompatibilnosti partnera, moguće je da će biti više sklon koristiti destruktivne strategije prilagodbe: ako sukob u vezi znači da ta veza nije suđena, logično je pustiti ju da lagano „odumre“ ili ju prekinuti. Suprotno tome, ukoliko je pojedinac usvojio vjerovanje u rast i razvoj te vjeruje da poteškoće u vezi nisu stabilne, već fluktuiraju kroz vrijeme, veća je vjerojatnost da će na prijestup partnera reagirati konstruktivnim ponašanjima, poput pozitivne reinterpetacije ili pokušaja razgovora s partnerom. Sukladno takvom slijedu mišljenja, mogli bismo zaključiti da će pojedinci koji snažnije zastupaju Vjerovanje u rast i razvoj vjerojatnije reagirati aktivnim ponašanjima, jer vjeruju da se na poteškoćama može raditi, dok će pojedinci koji zastupaju Vjerovanje u sudbinu češće birati korištenje pasivnih strategija prilagodbe. S obzirom na manjak empirijskih istraživanja ove tematike te nekonzistentnosti postojećih nalaza, smatramo da ovo područje treba dodatno istražiti.

CILJ ISTRAŽIVANJA:

Sukladno tome, cilj našeg istraživanja bio je ispitati odnos implicitnih teorija o vezama i strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera kod ispitanika mlade odrasle i odrasle dobi koji su u heteroseksualnoj vezi, ali ne u braku. Također, u Hrvatskoj se do sada nije primjenjivao niti jedan od ovdje korištenih upitnika, stoga je dodatan cilj ovog istraživanja bio provjeriti neke psihometrijske karakteristike upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991) i upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003).

PROBLEMI:

1. Provjeriti faktorsku strukturu i pouzdanost hrvatske verzije upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991) i upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003).

2. Ispitati ulogu implicitnih teorija o vezama (Vjerovanje u rast i razvoj, Vjerovanje u sudbinu) u predviđanju korištenja aktivnih i pasivnih strategija prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera.

HIPOTEZE:

H1.0: S obzirom na dosadašnja istraživanja, za upitnik Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) očekujemo nezavisnu dvofaktorsku strukturu, s faktorima koji se mogu interpretirati kao 1) Vjerovanje u rast i razvoj i 2) Vjerovanje u sudbinu. Kod upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991) očekujemo 4 zasebna faktora koji će se moći interpretirati kao 1) Razgovor o problemima, 2) Odnos, 3) Zanemarivanje odnosa i 4) Prekidanje odnosa.

H1.1: Kao i u dosadašnjim istraživanjima, očekujemo zadovoljavajuće pouzdanosti pojedinih dimenzija upitnika Implicitnih teorija o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) te upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991).

H2.0: S obzirom na dosadašnja istraživanja, pretpostavljamo da će implicitna teorija Vjerovanje u rast i razvoj značajno predviđati korištenje konstruktivnih aktivnih te konstruktivnih pasivnih strategija prilagodbe: sudionici koji snažnije podržavaju Vjerovanje u rast i razvoj koristit će više konstruktivnih aktivnih i konstruktivnih pasivnih strategija prilagodbe.

H2.1: Implicitna teorija Vjerovanje u sudbinu značajno će predviđati korištenje konstruktivnih pasivnih strategija prilagodbe: sudionici koji snažnije podupiru Vjerovanje u sudbinu manje će koristiti konstruktivne pasivne strategije prilagodbe.

METODOLOGIJA

Istraživanje je provedeno u obliku online ankete, od travnja do srpnja 2016. godine, na mladim odraslim i odraslim heteroseksualnim osobama koje su u

romantičnoj vezi, ali ne u braku. Anketa je postavljena na raznovrsnim online društvenim stranicama i grupama. U kratkoj uputi sudionicima je objašnjeno da je cilj istraživanja ispitivanje nekih odrednica heteroseksualnih ljubavnih veza te da je ispunjavanje upitnika dobrovoljno i anonimno i da mogu bez posljedica odustati u bilo kojem trenutku. Također, navedeno je da na pitanja nema točnih odgovora te su sudionici zamoljeni da odgovaraju što spontanije i iskrenije. Prosječno vrijeme potrebno za ispunjavanje ankete bilo je 20 minuta.

Sudionici

U istraživanju su sudjelovale 973 osobe, od toga 68% žena i 32% muškaraca. Dob sudionika kretala se od 18 do 49 godina te je prosječna dob bila 23 godine ($M=23.25$, $SD=3.48$). Prosječno trajanje trenutne romantične veze sudionika bilo je 33 mjeseca, a kretalo se u rasponu od 1 do 160 mjeseci ($M=33.35$, $SD=27.49$). Najveći broj sudionika (62%) ne živi s partnerom/icom, 19% sudionika živi s partnerom/icom dok 18% povremeno živi s partnerom/icom. Gotovo svi sudionici nemaju djece u trenutnoj vezi (99.4%).

65% sudionika živi u gradu Zagrebu (više od 500 000 stanovnika), 10% živi u gradu (do 500 000 stanovnika), 12% živi u manjem gradu (do 100 000 stanovnika) te 13% sudionika živi u manjem mjestu ili na selu/ruralnom području. Najviše sudionika (42%) ima srednju stručnu spremu, 36% ima završen fakultet, 21% ima višu stručnu spremu dok po manje od 1% sudionika ima završenu osnovnu školu ili doktorski studij (oboje 0.5%). Sudionici su većinski studenti (72%), 22% je zaposleno te je 6% trenutno nezaposleno.

Instrumenti

Opći podaci o sudionicima ispitani su nizom pitanja o rodu, seksualnoj orijentaciji, dobi, trajanju trenutne romantične veze (u mjesecima), žive li s partnerom, imaju li djecu, mjestu stanovanja, završenom obrazovanju te radnom statusu.

Implicitne teorije o ljubavnim vezama ispitane su Upitnikom o implicitnim teorijama u ljubavnim vezama (*Implicit Theories of Relationships Scale*; Knee, Patrick & Lonsbary, 2003). Ovaj upitnik sastoji se od 22 čestice koje opisuju vjerovanja ljudi o ljubavnim vezama. 11 čestica odnosi se na *Vjerovanje u sudbinu* te opisuje vjerovanje

da su romantične veze određene sudbinom i ne mogu se poboljšavati (npr. „Potencijalni ljubavni partneri ili si odgovaraju ili ne“). Preostalih 11 čestica odnosi se na *Vjerovanje u rast i razvoj* te opisuju vjerovanje da se romantične veze razvijaju kroz ulaganje truda i nadilaženje poteškoća u vezi (npr. „Idealna veza razvija se postepeno tijekom vremena“). Čestice koje mjere Vjerovanje u rast i razvoj i Vjerovanje u sudbinu su ravnomjerno raspoređene kroz upitnik: parna pitanja odnose se na vjerovanje u rast i razvoj dok se neparna pitanja odnose na vjerovanje u sudbinu. Sudionici izražavaju svoje slaganje s navedenim tvrdnjama na skali Likertovog tipa sa 7 uporišnih točaka, gdje „1“ označava „Uopće se ne slažem“ dok „7“ označava „U potpunosti se slažem“. Ukupni rezultati formiraju se zasebno za Vjerovanje u sudbinu te Vjerovanje u rast i razvoj, zbrajanjem i uprosječivanjem pripadajućih čestica, pri čemu veći rezultat naznačava jaču izraženost vjerovanja u rast i razvoj, odnosno vjerovanja u sudbinu. Konkretni psihometrijski podaci prikazani su u poglavlju *Rezultati i rasprava*. Prijevod upitnika napravljen je prvi puta za potrebe ovog istraživanja. U prvom koraku, 2 su nezavisna stručnjaka prevela instrument s engleskog na hrvatski jezik. U drugom koraku, 3 nezavisna stručnjaka s visokim znanjem područja intimnih odnosa i engleskog jezika usporedila su prijevode te provjerila odgovara li hrvatski prijevod engleskom originalu.

Strategije prilagodbe ispitane su upitnikom Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (*Accommodation Scale*; Rusbult, Verette, Whitney, Slovik, & Lipkus, 1991). Ova skala sadržava 16 čestica koje opisuju različite načine reagiranja pojedinaca na prijestup odnosno destruktivno ponašanje partnera u ljubavnim vezama te ispituje u kojoj mjeri sudionici koriste 4 različite strategije prilagodbe. Prema Rusbult i sur. (1991) rezultati se stvaraju zasebno za 4 strategije prilagodbe u vezama: Prekidanje odnosa, Razgovor o problemima, Zanemarivanje odnosa i Odanost odnosu, zbrajanjem i uprosječivanjem pripadajućih čestica za svaku strategiju. Primjer čestice koja mjeri strategiju Prekidanje odnosa je „Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, radim stvari kojima ću partnera/icu otjerati od sebe“. Čestica „Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, pitam partnera/icu što se događa i pokušavam naći neko rješenje“ opisuje strategiju Razgovor o problemima. Primjer čestice za Zanemarivanje odnosa je „Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, izbjegavam se suočiti sa situacijom“, dok čestica „Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, strpljivo

čekam da se situacija popravi“ opisuje strategiju Odanost odnosu. Sudionici izvještavaju o tome koliko često se ponašaju na određeni način na skali sa 7 uporišnih točaka, pri čemu „1“ označava „Nikada se tako ne ponašam“ a „7“ označava „Gotovo uvijek se tako ponašam“. Konkretni psihometrijski podaci i način stvaranja ukupnog rezultata u ovom istraživanju prikazani su u poglavlju *Rezultati i rasprava*. Prijevod upitnika također je napravljen prvi puta za potrebe ovog istraživanja, na isti način kao za prethodni upitnik.

REZULTATI I RASPRAVA

Prvo smo provjerili neke psihometrijske karakteristike oba korištena upitnika. Faktorsku strukturu provjerili smo eksploratornom metodom glavnih komponenti. Pouzdanost upitnika, odnosno njihovih dimenzija, provjerili smo Cronbach alpha koeficijentom unutarnje konzistencije.

Faktorska struktura upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama

Prikladnost provođenja faktorske analize na dobivenim podacima ispitana je Bartlettovim testom te Keiser-Meyer-Olkinovim (KMO) testom. Bartlettov test iznosio je $\chi^2=5613,611$ ($df=231$, $p<.01$), čime je odbačena hipoteza o jednakosti korelacijske matrice i matrice identiteta ovog upitnika te potvrđena prikladnost za faktorsku analizu. Nadalje, KMO indeks je iznosio .866; ($p<.01$), čime je također potvrđena prikladnost podataka, s obzirom da se vrijednosti preko .60 smatraju prihvatljivima, a preko .80 izrazito pogodnima za analizu (Field, 2009; Pallant, 2011). S obzirom da su autori upitnika (Knee i sur., 2003) utvrdili da ne postoji povezanost među faktorima, prvo je provedena eksploratorna analiza glavnih komponentata s metodom rotacije *Varimax*, bez ciljnog broja faktora za ekstrakciju.

Dobivena su 4 neinterpretabilna faktora s *eigen-vrijednostima* većim od 1, no scree plot (Prilog 1) pokazuje da je nakon prva dva faktora (*eigen-vrijednosti* 5.054 i 4.192) očit veliki pad te su *eigen-vrijednosti* sljedeća dva faktora tek neznatno veće od 1 (Prilog 2). Stoga pretpostavljamo opravdanim ograničiti ekstrakciju na 2 faktora. Nadalje, proveli smo faktorsku analizu glavnih komponentata s metodom rotacije *Varimax*, sa zadana 2 ciljna faktora. Dobili smo raspodjelu čestica u faktore koji se

mogu interpretirati kao *Vjeronanje u rast i razvoj* i *Vjeronanje u sudbinu* (Tablica 1). Dobiveni raspored čestica po faktorima identičan je onom dobivenom u originalnom upitniku (Knee i sur., 2003): 11 čestica koje mjere Vjeronanje u sudbinu zasićene su Faktorom 1, dok su preostalih 11 čestica koje mjere Vjeronanje u rast i razvoj zasićene Faktorom 2. Ovakva dvofaktorska struktura potvrđena u većem broju istraživanja (Knee i Petty, 2013). Kumulativni postotak varijance objašnjene ovim faktorima je 42.031%. Na temelju tih podataka i po uputama autora (Knee i sur., 2003), izračunali smo zaseban rezultat za *Vjeronanje u rast i razvoj* te *Vjeronanje u sudbinu*, zbrajanjem i uprosječivanjem pripadajućih čestica obje subskale.

Tablica 1

Prikaz faktorskih zasićenja čestica upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) dobivenih analizom glavnih komponenti analizom s metodom rotacije *Varimax*

	Komponente	
	1	2
	Vjeronanje u sudbinu	Vjeronanje u rast i razvoj
[1] Potencijalni ljubavni partneri ili si odgovaraju ili ne.	.504	.178
[3] Uspješna veza većinom ovisi o tome jesmo li pronašli pravog/kompatibilnog partnera već od samog početka veze.	.596	
[5] Potencijalnim ljubavnim partnerima je ili suđeno da se slažu ili ne.	.661	
[7] Veze koje ne započnu dobro su osuđene na neuspjeh.	.721	
[9] Ako nekoj vezi nije suđeno, to se vrlo brzo pokaže.	.615	.133
[11] Uspjeh neke potencijalne veze predodređen je od samog njezinog početka.	.762	
[13] Da bi trajala, veza se od početka mora činiti kao 'prava stvar'.	.723	
[15] Veza koja ne započne savršeno nikada neće uspjeti.	.681	-.115
[17] Poteškoće na početku veze su siguran znak da veza neće uspjeti.	.718	-.142

[19] Neuspješnim vezama jednostavno nije ni bilo suđeno.	.695
[21] Poteškoce u ranim fazama veze su jasan pokazatelj da partneri nisu jedno za drugo.	.711
[2] Idealna veza razvija se postepeno tijekom vremena.	.653
[4] Uspješna veza razvija se kroz ulaganje truda i usklađivanje razlika.	.695
[6] Uspješna veza većinom se temelji na učenju kako riješiti sukobe s partnerom.	.522
[8] Izazovi i prepreke u vezi mogu učiniti ljubav još jačom.	.657
[10] Problemi u vezi mogu zblžiti partnere.	.627
[12] Veze često propadaju jer se ljudi ne trude dovoljno.	.633
[14] Uz dovoljno truda, gotovo svaka veza može uspjeti.	.441
[16] Potrebno je uložiti mnogo vremena i truda da bismo stvorili dobru vezu.	.712
[18] Veza ne može napredovati bez povremenih sukoba.	.526
[20] Svađe često omogućuju da veza postane bolja.	.530
[22] Uspješne veze traže stalno ulaganje.	.666

*u tablici nisu navedene vrijednosti manje od .10

Faktorska struktura upitnika Strategije prilagodbe

Prikladnost provođenja faktorske analize ispitana je Bartlettovim te Keiser-Meyer-Olkinovim (KMO) testom. Bartlettov test iznosio je $\chi^2=3105,739$ ($df=120$, $p<.01$), dok je KMO indeks iznosio .841 ($p<.01$), čime je potvrđena prikladnost podataka za faktorsku analizu (Field, 2009; Pallant, 2011).

Kako bismo provjerili faktorsku strukturu upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991), prvo je provedena eksploratorna faktorska analiza bez ciljnog broja faktora. S obzirom na nedostupnost podataka o korelaciji faktora, korištena je analiza glavnih komponenti s *direct oblimin* metodom rotacije. Dobivena su 3 neinterpretabilna faktora s *eigen-vrijednostima* većim od 1.

Pogledom na scree plot uočljivo je da su samo prva dva faktora značajna (*eigen-vrijednosti* 3.942 i 2.835) te je *eigen-vrijednost* trećeg faktora tek neznatno veća od 1 (Prilog 3). Zbog toga, pretpostavljamo opravdanim ograničiti ekstrakciju na samo 2 faktora. Nadalje, proveli smo faktorsku analizu s metodom rotacije *direct oblimin*, sa zadana 2 ciljna faktora. Kumulativni postotak varijance objašnjene s ova dva faktora je 42.356%. Dobivena faktorska struktura prikazana je u Tablici 2.

Tablica 2

Prikaz faktorskih zasićenja čestica upitnika Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991) dobivenih analizom glavnih komponenata s *direct oblimin* metodom rotacije

		Komponente	
		1	2
		Aktivne strategije prilagodbe	Pasivne strategije prilagodbe
Prekidanje odnosa	[1] Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, prijetim da ću ga/ju ostaviti.	.528	
	[5] Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, toliko se naljutim da želim odmah izaći iz prostorije.	.661	
	[9] Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, ja uzvratim istom mjerom.	.619	
	[13] Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, radim stvari kojima ću partnera/icu otjerati od sebe.	.705	.124
Razgovor o problemima	[2] Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, pokušavam popraviti situaciju.	-.426	.402
	[6] Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, mirno razgovaram o svemu s njim/njom.	-.636	.259
	[10] Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, pokušavam popraviti stvari i riješiti problem.	-.622	.243
	[15] Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, pitam partnera/icu što se događa i pokušavam naći neko rješenje.	-.609	.178

Zanemarivanje odnosa	[14] Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, provodim manje vremena s njim/njom.	.667	
	[8] Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, durim se i ne suprotstavljam se.	.511	.303
	[4] Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, izbjegavam se suočiti sa situacijom.	.311	.522
	[12] Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, ignoriram situaciju.	.236	.639
Odanost odnosu	[3] Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, oprostim mu/joj i zaboravim na to što se dogodilo.	-.218	.622
	[7] Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, strpljivo čekam da se situacija popravi.	-.186	.619
	[11] Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, pokušavam izdržati i čekam da se njegovo/njezino raspoloženje promijeni – takve stvari su prolazne.		.755
	[16] Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, vjerujem da se ne ponaša tako namjerno i zaboravim na situaciju.	-.126	.660

*u tablici nisu navedene vrijednosti manje od 0.10

Faktorom 1 zasićeno je 10 čestica: sve čestice koje mjere strategiju Prekidanje odnosa (ukupno 4), sve čestice koje mjere strategiju Razgovor o problemima (ukupno 4), ali i 2 čestice koje mjere strategiju Zanemarivanje odnosa. Faktorom 2 zasićeno je 8 čestica: 4 čestice koje mjere strategiju Odanost odnosu, 3 čestice koje mjere strategiju Zanemarivanje odnosa i jedna čestica strategije Razgovor o problemima. Pri tome, čestica broj 8, koja mjeri strategiju Zanemarivanje odnosa („Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, durim se i ne suprotstavljam se“) zasićena je s oba dobivena faktora.

Unatoč manjim odstupanjima, Faktor 1 interpretirali smo kao *Aktivne strategije prilagodbe*. On je većinski sastavljen od čestica koje mjere strategije Razgovor o problemima i Prekidanje odnosa. Obje navedene strategije su aktivne strategije prilagodbe i obilježene su djelovanjem, odnosno poduzimanjem određene akcije po

pitanju pojedinčeve romantične veze (Rusbult i sur., 1991). Čestice 2, 6, 10 i 15, koje mjere strategiju Razgovor o problemima, međusobno su u pozitivnim korelacijama, kao i čestice 1, 5, 9 i 13, koje mjere Prekidanje odnosa. Međutim, čestice strategija Razgovor o problemima i Prekidanje odnosa su međusobno u negativnim korelacijama (Prilog 4), što upućuje na 2 pola ovog faktora: konstruktivnost (čestice Razgovora o problemima) nasuprot destruktivnosti (čestice Prekidanja odnosa).

Neočekivano, ovim faktorom su zasićene i dvije čestice Zanemarivanja odnosa („Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, provodim manje vremena s njim/njom“, „Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, durim se i ne suprotstavljam se“), vjerojatno zato jer upućuju na veći stupanj aktivnosti nego preostale čestice Zanemarivanja odnosa (npr. [12] „Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, ignoriram situaciju“). Durenje ili namjerno provođenje manje vremena s partnerom su ponašanja koja se mogla bi se opisati kao „više aktivna“ u usporedbi s izbjegavanjem suočavanja sa situacijom ili ignoriranjem nastale situacije. Međutim, treba spomenuti kako je čestica broj 8 („Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, durim se i ne suprotstavljam se“), u skladu s teorijskim očekivanjima, zasićena i Faktorom 2, iako u nešto manjoj mjeri nego Faktorom 1.

Unatoč odstupanjima od teorijskih očekivanja, posebno za strategiju Zanemarivanje odnosa, Faktor 2 smo interpretirali kao *Pasivne strategije prilagodbe*. On je većinski sastavljen od čestica koje mjere strategije Zanemarivanje odnosa i Odanost odnosu. Obje navedene strategije odnose se na pasivne strategije prilagodbe koje su obilježene nedostatkom djelovanja pojedinca po pitanju problema u romantičnoj vezi (Rusbult i sur., 1982). Čestice 4, 8 i 12 mjere Zanemarivanje odnosa, dok čestice 3, 7, 11 i 16 mjere Odanost odnosu. Jasnu strukturu narušava i čestica 2 (strategija Razgovor o problemima) koja je djelomično zasićena ovim faktorom, iako je više zasićena Faktorom 1. Pretpostavljamo da je možda zasićena i ovim faktorom zbog nejasne formulacije – sintagma „pokušavam popraviti situaciju“ ne specificira što točno partner radi ili ne radi s ciljem poboljšanja uvjeta, te podrazumijeva da poduzete radnje mogu biti pasivne (npr. davanje partneru „prostora za hlađenje“) ili aktivne (npr. razgovor o problemu).

Sve čestice ovog faktora su međusobno u pozitivnim korelacijama (Prilog 5), što upućuje na jednodimenzionalnost faktora *Pasivnih strategija*: neovisno je li strategija po teoriji konstruktivna (Odanost odnosu) ili destruktivna (Zanemarivanje odnosa), sva faktorska zasićenja čestica su pozitivnog predznaka. Zbog toga, možemo reći da se ovdje radi o konstruktivnim pasivnim strategijama. Iako je prema Rusbult i sur. (1991) Zanemarivanje odnosa destruktivna strategija, moguće je da nije toliko destruktivna koliko se mislilo. Primjerice, izbjegavanje partnera ne mora biti destruktivno za vezu jer omogućava partnerima period „hlađenja“ te mogu kasnije, smireni i „hladne glave“, raspraviti problem i potencijalno doći do konstruktivnog rješenja.

Dobiveni broj faktora, kao i raspored čestica po faktorima u ovom istraživanju djelomično se razlikuje od očekivanog. Autori upitnika (Rusbult i sur., 1991) u originalnom radu ne navode rezultate faktorske analize, ali navode pouzdanosti za konstruktivne (Razgovor o problemima+Odanost odnosu) i destruktivne (Prekidanje odnosa+Zanemarivanje odnosa) reakcije što ukazuje na dvofaktorsku strukturu strategija prilagodbe. Nadalje, prema teoriji strategija prilagodbe, očekujemo 4 faktora koja bi se mogla interpretirati kao Razgovor o problemima, Odanost odnosu, Zanemarivanje odnosa i Prekidanje odnosa (Rusbult i sur., 1982) te su u nekim istraživanjima (Finkel i Campbell, 2001; Kamrath i Dweck, 2006) navođene pouzdanosti zasebno za svaku strategiju, također bez navođenja rezultata faktorske analize. U drugim istraživanjima (Overall i Sibley, 2008; Rusbult, Bissonnette, Arriaga i Cox, 1998) konstruiran je rezultat za ukupni strategija prilagodbe, obrnutim kodiranjem čestica destruktivnih strategija (Prekidanje odnosa+Zanemarivanje odnosa) te zbrajanjem s česticama konstruktivnih strategija i uprosječivanjem ukupnog rezultata.

Na temelju podataka dobivenih u ovom istraživanju te teorijskog modela, odlučili smo se za dva ukupna rezultata – jedan za Aktivne strategije i jedan za Pasivne strategije prilagodbe. Za Aktivne strategije, zbog negativnih korelacija između čestica Prekidanja odnosa i Razgovora o problemima, obrnuto smo kodirali čestice koje se odnose na Prekidanje odnosa (čestice 1, 5, 9, 13), zbrojili ih s česticama Razgovora o problemima (2, 6, 10, 15) te uprosječili ukupni rezultat. Zbog toga, viši rezultat na Aktivnim strategijama upućuje na korištenje više *konstruktivnih aktivnih strategija* prilagodbe.

Pasivne strategije obuhvaćaju čestice Zanemarivanja odnosa (čestice 4, 8, 12, 14) i Odanosti odnosu (3, 7, 11, 16). Iako ovakav način računanja rezultata za Pasivne strategije nije u potpunoj podudarnosti s rezultatima faktorske analize, prema teoriji Rusbult i sur. (1982), Zanemarivanje odnosa je pasivna destruktivna strategija prilagodbe te se odnosi na pasivne reakcije izbjegavanja rada na vezi i dopuštanja da veza sama propadne, poput durenja na partnera i izbjegavanja razgovora o problemu, izbjegavanja partnera ili provođenja manje vremena s njim/njom, kritiziranja partnera za stvari nevezane za pravi problem, lošeg postupanja prema partneru (emocionalna hladnoća, odrješitost) ili traženja novih seksualnih veza (Rusbult i sur., 1991). Sporne čestice Zanemarivanja odnosa koje su zasićene Aktivnim faktorom (čestice 8 i 14) reflektiraju upravo takva ponašanja. Nadalje, izbacivanjem jedne sporne čestice pouzdanost Pasivnih strategija bi se smanjila, dok bi se izbacivanjem druge sporne čestice tek neznatno povećavala ($\alpha=.68$ nasuprot $\alpha=.71$; Prilog 6), stoga smatramo opravdanim zadržati obje čestice u Pasivnom faktoru. Ukupan rezultat formiran je kao prosjek rezultata na svim česticama Zanemarivanja odnosa i Odanosti odnosu. S obzirom na isti smjer čestica ovog faktora, nije bilo potrebno rekodirati čestice, te viši rezultat na Pasivnim strategijama upućuje na korištenje više *konstruktivnih pasivnih strategija prilagodbe*.

Pouzdanost upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama i upitnika Strategije prilagodbe

Koeficijent unutarnje konzistencije za dimenzije upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) iznosi $\alpha=.88$ za Vjerovanje u sudbinu i $\alpha=.82$ za Vjerovanje u rast i razvoj. Pouzdanost se smatra zadovoljavajućom ukoliko prelazi .60, ali poželjno je da bude što bliže .90 (Aron, Aron i Coups, 2006). Dobiveni podaci u skladu su s prijašnjim istraživanjima (Knee i sur., 2003; Knee, Patrick, Vietor i Neighbors, 2004) gdje su dobiveni koeficijenti pouzdanosti u rasponu od .82 do .85 za Vjerovanje u sudbinu, dok su koeficijenti pouzdanosti za Vjerovanje u rast i razvoj bili od .74 do .80. Pouzdanost dobivena u našem istraživanju je zadovoljavajuća te je malo viša od navedenih.

Koeficijent unutarnje konzistencije za upitnik Strategije prilagodbe (Rusbult i sur., 1991) je također zadovoljavajući te je iznosio $\alpha=.68$ za Pasivne strategije, dok je za

Aktivne strategije iznosio $\alpha=.78$. S obzirom na nedostatak istraživanja koja su predstavila faktorsku strukturu kakva je dobivena u našem istraživanju, ne postoje podaci za usporedbu dobivenih koeficijenata pouzdanosti. Prijašnja istraživanja nude koeficijente pouzdanosti za sve 4 zasebne strategije ili za konstruktivne (Razgovor o problemima+Odanost odnosu) i destruktivne (Prekidanje odnosa+Zanemarivanje odnosa) strategije prilagodbe. U prijašnjim istraživanjima, najbolju unutrašnju pouzdanost imala je strategija Razgovor o problemima, od .80 do .88 te strategija Prekidanje odnosa, od .79 do .86. Pouzdanost ostalih strategija bila je prihvatljiva, ali niža te se kretala od .65 do .76 za Odanost odnosu, dok je za Zanemarivanje odnosa bila od .65 do .72 (Rusbult i sur., 1982). Dvije (od 4) čestice Zanemarivanja odnosa su i u našem istraživanju bile zasićene Aktivnim faktorom umjesto Pasivnim, što je u skladu s nižom pouzdanosti ove strategije u prijašnjim istraživanjima. Moguće je da su čestice koje mjere strategiju Zanemarivanje odnosa neprecizno formilirane te mjere neki drugi konstrukt (npr. Prekidanje odnosa) ili da su ponašanja koja teorijski pripadaju pod Zanemarivanje odnosa nedovoljno dobro definirana. Također, većoj pouzdanosti strategija prilagodbe mogao bi pridonijeti veći broj čestica koje mjere svaku od strategija, s obzirom da se pouzdanost povećava s povećanjem broja čestica u mjernom instrumentu (Kaplan i Saccuzzo, 2005; Mejovšek, 2003).

Normaliteti distribucija upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama i Strategije prilagodbe

Kolmogorov-Smirnovljevi testovi pokazuju statistički značajna odstupanja distribucija rezultata obje korištene mjere od normalne distribucije (Tablica 3). S obzirom na osjetljivost Kolmogorov-Smirnovljevog testa, kao i testova asimetrije i spljoštenosti na velike uzorke ispitanika ($N=973$), ovaj nalaz je očekivan (Pallant, 2011; Petz, Kolesarić i Ivanec, 2012). Međutim, podaci o asimetričnosti i spljoštenosti pokazuju tek manja odstupanja, a i vizualni pregled histograma (vidi Prilog 7) ukazuje kako niti jedna od distribucija nije bimodalna. Zbog toga smatramo kako je opravdano korištenje parametrijskih testova za obradu podataka.

Tablica 3

Prikaz rezultata Kolmogorov-Smirnovljevog testa te asimetrije i spljoštenosti za upitnik Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) i upitnik Strategije prilagodbe (Rusbult i sur., 1991).

	<i>N</i>	Min.	Max.	<i>M</i>	<i>SD</i>	Asimetrija	Spljoštenost	<i>Z</i>
Pasivne strategije prilagodbe	973	1	6.5	2.91	0.89	.240	-.097	1.416*
Aktivne strategije prilagodbe	973	1	7	5.14	1.00	-.706	.616	2.349**
Vjerovanje u rast i razvoj	973	1.82	7	5.31	0.86	-.454	.033	1.914**
Vjerovanje u sudbinu	973	1	7	3.41	1.11	.404	.181	1.421*

* $p < .05$, ** $p < .01$

Deskriptivna statistika

Kako bismo provjerili razlike u izraženosti implicitnih teorija o vezama i korištenju strategija prilagodbe između muškaraca i žena, proveli smo 2 složene analize varijance mješovitog tipa (Tablica 4). Ova analiza omogućila nam je i da provjerimo koju vrstu implicitnih teorija odnosno strategija su sudionici skloniji koristiti. Analiza je pokazala da postoje glavni efekti *Strategija prilagodbe* i *Roda*: pojedinci statistički značajno više izvještavaju o korištenju aktivnih nego pasivnih strategija prilagodbe, a muškarci, u usporedbi sa ženama, više koriste i aktivne i pasivne strategije prilagodbe. Interakcija *Roda* i *Strategija prilagodbe* nije se pokazala značajnom. Nadalje, značajnim se pokazao glavni efekt *Implicitnih teorija o vezama*: pojedinci općenito više podržavaju Vjerovanje u rast i razvoj nego Vjerovanje u sudbinu. Iako u ovoj analizi glavni efekt *Roda* nije bio značajan, značajnom se pokazala interakcija *Roda* i *Implicitnih teorija o vezama*. Kako bismo detaljnije istražili ovaj nalaz, serijom *t*-testova za nezavisne uzorke ispitali smo razlike muškaraca i žena u implicitnim teorijama. Rezultati su pokazali da postoje značajne razlike između muškaraca i žena u Vjerovanju u rast i razvoj ($t(969)=2.792$, $p<0.1$), ali da rodnih razlika nema u Vjerovanju u sudbinu ($t(969)=-1.449$, $p>0.5$). U usporedbi s muškarcima, žene više podržavaju Vjerovanje u rast i razvoj, dok muškarci i žene podjednako podržavaju Vjerovanje u sudbinu.

Dobivene rodne razlike te razlike u korištenju pojedinih strategija prilagodbe i zastupanju implicitnih teorija o vezama bit će raspravljene dalje u tekstu.

Tablica 4

Prosječni rezultati i standardne devijacije implicitnih teorija o vezama i strategija prilagodbe ovisno o rodu sudionika te rezultati 2 složene analize varijance mješovitog tipa sa zavisnom varijablom implicitnih teorija o vezama/strategija prilagodbe i nezavisnom varijablom roda sudionika ($N=973$)

	Muškarci		Žene	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Vjerovanje u rast i razvoj	5.20	0.92	5.38	0.83
Vjerovanje u sudbinu	3.49	1.12	3.37	1.11
Pasivne strategije prilagodbe	3.16	0.92	2.80	0.86
Aktivne strategije prilagodbe	5.32	0.94	5.06	1.02
	Izvor varijabiliteta		<i>F</i> -omjer	
	Rod		51.14**	
	Strategije prilagodbe		2139.41**	
Složena ANOVA mješovitog tipa 2x2	Rod * Strategije prilagodbe		1.33	<i>df</i> =1
	Rod		0.35	
	Implicitne teorije o vezama		1472.85**	
	Rod * Implicitne teorije		8.73**	

* $p < .05$, ** $p < .01$

Regresijska hijerarhijska analiza

Prije provedbe regresijske analize provjerili smo opće odnose među varijablama. Tablica korelacija implicitnih teorija, strategija prilagodbe i općih podataka o sudionicima nalazi se u *Prilozima* (Prilog 8). Aktivne i pasivne strategije prilagodbe značajno su, iako jako nisko povezane ($r=-.074$; $p<.01$). Ostali konstrukti od interesa su međusobno u značajnim korelacijama.

Kako bismo provjerili predviđaju li implicitne teorije o vezama korištenje strategija prilagodbe u vezama, proveli smo dvije regresijske analize. Zbog značajne korelacije roda s korištenjem strategija prilagodbe, rod je stavljen kao kontrola u prvom koraku hijerarhijske regresijske analize. U drugom koraku uvedeni su Vjerovanje u

sudbinu i Vjerovanje u rast i razvoj kao prediktori, dok su kriterij bile Aktivne, odnosno Pasivne strategije prilagodbe.

Iz tablica 5 i 6 možemo vidjeti da rod sudionika i implicitne teorije o ljubavnim vezama zajedno objašnjavaju 3.3% varijance korištenja aktivnih strategija, te 5.3% varijance korištenja pasivnih strategija prilagodbe. Također, implicitne teorije o ljubavnim vezama značajno predviđaju korištenje strategija prilagodbe, i povrh roda sudionika.

Tablica 5

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize: doprinos implicitnih teorija o vezama u predviđanju korištenja aktivnih strategija prilagodbe pri sukobu u vezi

Prediktori	Korak 1			Korak 2		
	β	<i>t</i>	<i>p</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Rod	.119	3.730	.001	.133	4.170	.001
Vjerovanje u rast i razvoj				.099	3.109	.002
Vjerovanje u sudbinu				-.094	-2.955	.003
Kriterij						
Aktivne strategije prilagodbe						
R		.119			.181	
R ²		.014			.033	
ΔR^2		.014			.018	
		F (1, 969) = 13.91**			F (3, 967) = 10.87**	

*p < .05, **p < .01

U tablici 5 možemo vidjeti da su se značajnim prediktorima za korištenje aktivnih strategija prilagodbe pokazala sva tri prediktora: rod, Vjerovanje u rast i razvoj te Vjerovanje u sudbinu. Muškarci, u usporedbi sa ženama, koriste više aktivnih strategija. Pojedinci koji snažnije podržavaju Vjerovanje u rast i razvoj više koriste aktivne strategije prilagodbe, dok oni pojedinci koji snažnije podržavaju Vjerovanje u sudbinu manje koriste aktivne strategije prilagodbe pri sukobu u vezi.

Značajnim prediktorima za korištenje pasivnih strategija prilagodbe pokazali su se rod sudionika te Vjerovanje u sudbinu (Tablica 6). Također, Vjerovanje u sudbinu

značajno predviđa korištenje pasivnih strategija i povrh roda sudionika, dok se prediktor Vjerovanje u rast i razvoj nije pokazao značajnim. Muškarci, u usporedbi sa ženama, više koriste pasivne strategije. Nadalje, pojedinci koji snažnije podržavaju Vjerovanje u sudbinu više koriste pasivne strategije prilagodbe.

Tablica 6

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize: doprinos implicitnih teorija o vezama u predviđanju korištenja pasivnih strategija prilagodbe pri sukobu u vezi

Prediktori	Korak 1			Korak 2		
	β	t	p	β	t	p
Rod	.191	6.051	.001	.184	5.853	.001
Vjerovanje u rast i razvoj				-.005	-.149	.882
Vjerovanje u sudbinu				.130	4.135	.001
Kriterij						
Pasivne strategije prilagodbe						
R		.191			.231	
R ²		.036			.053	
ΔR^2		.036			.017	
		F (1, 969) = 36.612**			F (3, 967) = 18.102**	

* $p < .05$, ** $p < .01$

Ovi rezultati pokazuju da pojedinci će koji vjeruju da su uspješne veze rezultat ulaganja truda, njegovanja odnosa i rada na poteškoćama (odn. snažno podupiru Vjerovanje u rast i razvoj) vjerojatnije koristiti konstruktivne aktivne strategije prilagodbe pri sukobu s partnerom: razgovarati o problemima, pitati partnera što ga muči, pokušati riješiti problem ili tražiti podršku od prijatelja. Suprotno tome, pojedinci koji vjeruju da su veze ili suđene ili nisu, te da je sukob u vezi znak kompatibilnosti partnera (odn. snažnije Vjerovanje u sudbinu), vjerojatnije će koristiti više konstruktivnih pasivnih strategija te manje aktivnih strategija prilagodbe pri sukobu: češće će izbjegavati rad na problemu, provoditi manje vremena s partnerom, šutke čekati da se situacija popravi ili ignorirati situaciju.

Na temelju kvalitativnih podataka, Knee i sur. (2003) su pretpostavili da bi Vjerovanje u rast i razvoj trebalo biti pozitivno povezano sa strategijama Razgovor o

problemima te Odnos odnosa, dok bi Vjerovanje u sudbinu trebalo biti pozitivno povezano sa Zanemarivanjem odnosa. Sukladno s njihovim pretpostavkama, pretpostavili smo da će snažnije podupiranje implicitne teorije Vjerovanje u rast i razvoj predviđati veću tendenciju korištenja konstruktivnih aktivnih te konstruktivnih pasivnih strategija prilagodbe. Dobiveni nalazi djelomično su potvrdili našu hipotezu: snažnije Vjerovanje u rast i razvoj predviđa veću tendenciju korištenja aktivnih strategija prilagodbe, ali ova implicitna teorija ne predviđa korištenje pasivnih strategija. Nalaz da Vjerovanje u rast i razvoj predviđa korištenje više aktivnih strategija sukladan je s pretpostavkama Knee i sur. (2003) te s rezultatima dobivenim u istraživanju Kammarth i Dweck (2006): u njihovom istraživanju, snažnije Vjerovanje u rast i razvoj bilo je povezano s većom tendencijom korištenja strategije Razgovor o problemima. Nadalje, u istraživanju strategija suočavanja s teškoćama u vezi (eng. *coping strategies*), Vjerovanje u rast i razvoj bilo je povezano sa strategijama očuvanja veze, poput aktivnog suočavanja s problemom, planiranjem rješenja problema i potiskivanjem alternativnih aktivnosti (Knee, 1998). U našem istraživanju, viši rezultat na aktivnim strategijama upućuje na korištenje više konstruktivnih aktivnih strategija prilagodbe, što je sukladno ovim nalazima. Nepovezanost Vjerovanja rast i razvoj s pasivnim strategijama prilagodbe možda se može objasniti s obzirom na dobivenu strukturu pasivnih strategija: umjesto bipolarne dimenzije (konstruktivnost nasuprot destruktivnosti), u našem se istraživanju ona pokazala jednodimenzionalnom. Nadalje, iako bi prema pretpostavkama Knee i sur. (2003) Vjerovanje u rast i razvoj trebalo biti povezano sa strategijom Odnos odnosa, niti u istraživanju Kammarth i Dweck (2006), a niti našem istraživanju ta pretpostavka nije potvrđena. Međutim, s obzirom na sadržaj implicitne teorije Vjerovanje u rast i razvoj, logično je da ona najsnažniju povezanost ima baš s aktivnim strategijama prilagodbe, kao što je dobiveno u našem istraživanju.

Nadalje, pretpostavili smo da će snažnije Vjerovanje u sudbinu predviđati manju tendenciju korištenja pasivnih strategija prilagodbe. Ova hipoteza postavljena je prema pretpostavkama Knee i sur. (2003) koji su naveli da bi Vjerovanje u sudbinu trebalo biti povezano s većom tendencijom korištenja strategije Zanemarivanje odnosa. Međutim, dobivena jednodimenzionalna struktura pasivnih strategija prilagodbe sugerira da su strategije Zanemarivanje odnosa i Odnos odnosa obje konstruktivne strategije. Nalazi da snažnije Vjerovanje u sudbinu predviđa veću tendenciju korištenja pasivnih

strategija, te *manju* tendenciju korištenja aktivnih strategija logički imaju smisla, s obzirom na sadržaj ove implicitne teorije. Kada pojedinac vjeruje u sudbinu, on vjeruje da su veze ili suđene ili nisu, odnosno da su partneri kompatibilni ili nekompatibilni jedan s drugim. U takvom slučaju, aktivan rad na problemima nije potreban – partneri će nadići probleme i poteškoće ukoliko im je veza suđena (odn. kompatibilni su), a prekinut će ukoliko nije. Sukladno s tim, logično je da će takvi pojedinci koristiti više pasivnih strategija prilagodbe, a manje aktivnih strategija. Iako u istraživanju Kammarth i Dweck (2006) nije dobivena povezanost Vjerovanja u sudbinu sa strategijama prilagodbe, nalaz sličan našem dobiven je u istraživanju Franiuk i sur. (2002): pojedinci koji su snažnije podupirali vjerovanje da je za zadovoljavajuću vezu potrebno pronaći savršenog partnera (eng. *soulmate theory*; sukladna s Vjerovanjem u sudbinu) s većom su učestalošću izjavljivali o popuštanju i odustajanju tijekom rasprave s partnerom te o „mirenju sa situacijom“. Ovaj nalaz sukladan je s našim rezultatima jer pasivne strategije prilagodbe (Zanemarivanje odnosa, Odanost odnosu) uključuju ova ponašanja: odustajanje od rasprave i ne ulaganje truda u rješenje problema dio je strategije Zanemarivanja odnosa, dok je pomirenje sa situacijom dio Odanosti odnosu. U već spomenutom istraživanju (Knee, 1998), Vjerovanje u sudbinu bilo je povezano s izbjegavanjem rada na problemu i suzdržavanjem od pokušaja „popravka“ veze – što se podudara sa strategijom Zanemarivanje odnosa, koja je dio pasivnih strategija prilagodbe. Nadalje, prema Dweck i Ehrlinger (2006), pojedinci koji podupiru vjerovanje da su atributi partnera stabilni i nepromjenjivi (eng. *Entity theory*; koje je sukladno s Vjerovanjem u sudbinu u romantičnim vezama), u sukobu s partnerom su češće pokušavali prihvatiti partnerove mane i nisu ga pokušavali mijenjati – što se poklapa sa sadržajem strategije Odanost odnosu. Kada pojedinac smatra da se problemi ne mogu rješavati, a sukob ukazuje na nekompatibilnost partnera, korištenje pasivnih strategija prilagodbe je logičnije nego korištenje aktivnih strategija.

U usporedbi s muškarcima, žene u većoj mjeri podržavaju Vjerovanje u rast i razvoj. Ovaj nalaz nije u skladu s nalazima većine dosadašnjih istraživanja, koja navode da implicitne teorije o ljubavnim vezama nisu tipično povezane sa rodnom (Knee i Petty, 2013). Međutim, u jednoj studiji, Knee i sur. (2003) dobili su rezultat sukladan našem. Nadalje, muškarci, u usporedbi sa ženama, više koriste aktivne i pasivne strategije prilagodbe. Nalazi prijašnjih istraživanja također su nekonzistentni. U istraživanju

rodnih uloga i korištenja strategija prilagodbe (Rusbult, Zembrodt i Iwaniszek, 1986) dobiveno je da rod nije konzistentno povezan s ovim strategijama, iako postoji slaba naznaka da muškarci, u usporedbi sa ženama više koriste destruktivne strategije. U istraživanju Rusbult i sur. (1991), koje je uključivalo nekoliko zasebnih studija, žene su iskazivale više konstruktivnih i destruktivnih strategija prilagodbe u 3 studije, dok su u jednoj studiji rezultati bili obrnuti: muškarci su iskazivali više konstruktivnih i destruktivnih reakcija. U našem istraživanju, muškarci su iskazivali više konstruktivnih reakcija u usporedbi sa ženama, bile one aktivne ili pasivne. Ovaj nalaz u skladu je s nekim podacima dobivenim u istraživanjima strategija rješavanja sukoba (eng. *conflict management strategies*). U istraživanju Haferkampove (1991), muškarci su, u usporedbi sa ženama, bili skloniji koristiti strategije izbjegavanja i negiranja problema (eng. *denial-avoidant strategies*), što je sukladno sa strategijom Zanemarivanje odnosa, koja je dio pasivnih strategija prilagodbe. Nadalje, u istraživanju Hojjatove (2000), muškarci su, u usporedbi sa ženama, bili skloniji koristiti konstruktivne pasivne strategije u sukobu – što se podudara s većom tendencijom korištenja konstruktivnih pasivnih strategija prilagodbe dobivenom u ovom istraživanju. Međutim, isto istraživanje potvrdilo je da su žene sklonije koristiti aktivne strategije rješavanja sukoba, bile one destruktivne ili konstruktivne, što nije u skladu s našim rezultatima (Hojjat, 2000). Moguće je da sam rod nema značajan utjecaj na tendenciju korištenja strategija prilagodbe, već psihološka maskulinitet i femininitet, kao što je potvrđeno u kontekstu strategija održavanja veza (eng. *relationship maintenance strategies*; Stafford, Dainton i Haas, 2000). Slična, ali i alternativna objašnjenja treba još istražiti.

Nadalje, dobiveni nalaz da pojedinci općenito više podržavaju Vjerovanje u rast i razvoj nego Vjerovanje u sudbinu sukladni su s rezultatima dobivenim u prijašnjim istraživanjima (Knee, 1998; Knee i sur., 2001). Zanimljiv je i nalaz da pojedinci češće koriste aktivne nego pasivne strategije prilagodbe tijekom sukoba s partnerom. Iako nema prijašnjih istraživanja koja su prikazala učestalost korištenja strategija prilagodbe, ovaj nalaz je logičan s obzirom na činjenicu da u istraživanjima partnerskih odnosa češće sudjeluju pojedinci koji su u stabilnijim i zadovoljnijim romantičnim vezama. Partneri u stabilnim, dugoročnim vezama vjerojatno su razvili konstruktivnije načine funkcioniranja u sukobu s partnerom te su skloniji aktivnom rješavanju poteškoća i održavanju visoke razine zadovoljstva vezom.

Metodološka ograničenja, praktične implikacije i preporuke za buduća istraživanja

Ovo istraživanje provedeno je online, metodom samoizvješataja na prigodnom uzorku, što onemogućuje generalizaciju nalaza. Online istraživanja imaju mnogo prednosti, poput dostupnosti sudionika s geografski raširenog područja, ekonomičnosti i smanjene mogućnosti pogreške pri unosu podataka, ali imaju i brojne nedostatke koji rezultiraju slabijom valjanosti podataka: istraživači nemaju kontrolu nad uvjetima u kojima sudionici ispunjavaju upitnik, nemaju mogućnost provjere razumijevanja upute od strane sudionika, a zajamčena anonimnost sudionika nije garancija za njihovu iskrenost u ispunjavanju upitnika. Također, online istraživanja imaju ograničenu reprezentativnost, s obzirom da su dostupna samo sudionicima koji se znaju koristiti računalom. Nadalje, većinu našeg uzorka (72%) čine studenti, čije bi romantične veze mogle biti prolazne, što bi prema Knee i sur. (2001) moglo smanjiti mogućnost generalizacije dobivenih rezultata na stabilnije romantične veze i brakove. Međutim, ovo vjerojatno nije velik nedostatak našeg istraživanja, s obzirom da je prosječno trajanje romantične veze u našem uzorku preko 2.5 godine ($M=33.35$, $SD=27.49$) te većina istraživanih varijabli nije u korelaciji s indikatorima ozbiljnosti romantične veze poput trajanja veze i imanja djece. Nadalje, nedostatak ovog istraživanja je i neujednačen uzorak (skoro 70% žena). S obzirom na nekonzistentnost nalaza o rodnim razlikama u korištenju strategija prilagodbe, kao i neočekivanom nalazu o postojanju rodnih razlika u zastupanju implicitnih teorijama o vezama, buduća istraživanja trebala bi istražiti te razlike na uzorcima ujednačenim po rodu.

Kao što je navedeno, ovo istraživanje temeljeno je na samoprocjeni sudionika te ne možemo znati jesu li implicitne teorije o ljubavnim vezama povezane sa stvarnim ponašanjima tijekom sukoba u vezi. Ovo pitanje ostaje otvoreno za buduća istraživanja. Oba upitnika korištena u ovom istraživanju su prvi puta upotrijebljena u Hrvatskoj te se preporuča daljnja validacija, posebice za upitnik Strategije prilagodbe (Rusbult i sur., 1991) čija faktorska struktura nije dovoljno istražena. Također, istraživanje je korelacijsko te nije moguće utvrditi uzročno-posljedične veze.

Također, važno je naglasiti da implicitne teorije o vezama objašnjavaju samo 3.3%, odnosno 5.3% varijance korištenja strategija prilagodbe tijekom sukoba s

partnerom. Ovaj nalaz upućuje da postoje važniji prediktori od uvjerenja o vezama za predviđanje ponašanja tijekom sukoba s partnerom, te bi u budućim istraživanjima bilo zanimljivo istražiti druge varijable unutar pojedinca (npr. implicitne teorije o ličnosti, osobine ličnosti, psihološka maskulnost i femininost), faktore odnosa (npr. razina predanosti vezi, količina ulaganja u vezu) ili obilježja situacije (npr. značajnost sukoba) te njihove interakcije u predviđanju korištenja strategija prilagodbe tijekom sukoba u vezi.

Unatoč navedenim nedostacima, s obzirom na manjak empirijskih istraživanja o implicitnim teorijama o ljubavnim vezama i strategijama prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera, u Hrvatskoj ali i u svijetu, smatramo da je ovo istraživanje značajno te da doprinosi boljem razumijevanju odnosa između ova dva konstrukta. Nalazi ovog istraživanja imaju praktične implikacije u edukaciji parova putem radionica te u procesu savjetovanja ili psihoterapije: osvještavanjem načina na koje naša uvjerenja o vezama djeluju na ponašanje u sukobu s partnerom, pojedinci mogu korigirati destruktivne reakcije i zamijeniti ih onim konstruktivnijima za održavanje kvalitetnog partnerskog odnosa.

ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje provedeno je s dva cilja: prvi je bio validacija prevedenih upitnika na hrvatskom uzorku, dok je drugi bio ispitivanje odnosa implicitnih teorija o vezama i strategija prilagodbe pri sukobu u vezi. Iako je za upitnik Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) potvrđena faktorska struktura dobivena u prijašnjim istraživanjima, kod upitnika Strategije prilagodbe (Rusbult i sur., 1991) nije potvrđena originalna četverodimenzionalna struktura, već su faktori u skladu s teorijskim dimenzijama aktivnosti i pasivnosti. Dobiveni rezultati istraživanja potvrđuju pretpostavku da su implicitne teorije o vezama značajni prediktori korištenja strategija prilagodbe. Snažnije vjerovanje u rast i razvoj i slabije vjerovanje u sudbinu predviđa veću tendenciju korištenja aktivnih strategija prilagodbe. Istovremeno, snažnije vjerovanje u sudbinu predviđa veću tendenciju korištenja pasivnih strategija. Rezultati našeg istraživanja mogu doprinijeti boljem razumijevanju odnosa uvjerenja o romantičnim vezama i ponašanja pri sukobu u vezi.

LITERATURA

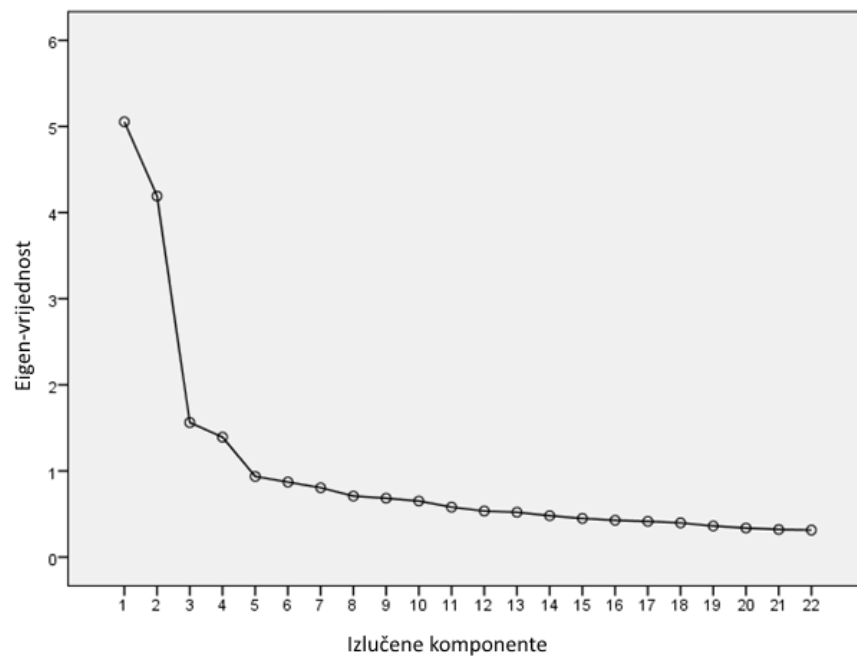
- Aron, A., Aron, E.N. i Coups, E.J. (2006). *Statistics for psychology*. London: Pearson Education Inc.
- Aronson, E., Wilson, T.D. i Akert, M. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate d.o.o.
- Baldwin, M.W. (Ur.) (2005). *Interpersonal cognition*. New York: Guilford.
- Černeli, A. (2015). *Odnos uvjerenja o odnosima i kvalitete intimne veze uz posredničku ulogu ponašanja partnera*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Dweck, C.S., Chiu, C. i Hong, Y. (1995). Implicit Theories and Their Role in Judgments and Reactions: A Word From Two Perspectives. *Psychological Inquiry*, 6, 267-285.
- Dweck, C.S. i Ehrlinger, J. (2006). Implicit theories and conflict resolution. U: M. Deutsch, P. Coleman i E. Marcus (Ur.) *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice (2. izdanje)*. (str. 313-330). San Francisco: Jossey-Bass.
- Dweck, C.S., Hong, Y. i Chiu, C. (1993). Implicit Theories Individual Differences in the Likelihood and Meaning of Dispositional Inference. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 644-656.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications Ltd.
- Finkel, E.J. i Campbell, W.K. (2001). Self-Control and Accommodation in Close Relationships: An Interdependence Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 263-277.
- Fletcher, G.J.O. i Fincham, F.D. (Ur.) (1991). *Cognition in close relationships*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Fletcher, G.J.O. i Fitness, J. (Ur.) (1996). *Knowledge Structures in Close Relationships: A Social Psychological Approach*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Fletcher, G.J.O. i Kininmonth, L. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences scale. *Journal of Research in Personality*, 26, 371-397.
- Follett, M.P. (1940). Constructive conflict. U: H.C. Metcalf, L. Urwick (Ur.) *Dynamic administration: The collected papers of Mary Parker Follett*. (str. 1-22). New York: Harper.
- Franiuk, R., Cohen, D. i Pomerantz, E.M. (2002). Implicit theories of relationships: Implications for relationship satisfaction and longevity. *Personal Relationships*, 9(4), 345-367.

- Haferkamp, C.J. (1991). Orientations to conflict: Gender, attributions, resolution strategies, and self-monitoring. *Current Psychology*, 10(4), 227-240.
- Hojjat, M. (2000). Sex Differences and Perceptions of Conflict in Romantic Relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(4-5), 598-617.
- Kammrath, L.K. i Dweck, C. (2006) Voicing conflict: Preferred conflict strategies among Incremental and Entity theorists. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 1497-1508.
- Kaplan, R.M. i Saccuzzo, D.P. (2005). *Psychological testing: Principles, Applications and Issues*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Knee, C.R. (1998). Implicit theories of relationships: Assessment and Prediction of Romantic Relationship Initiation, Coping and Longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(2), 360-370.
- Knee, C.R., Nanayakkara, A., Vietor, N.A., Neighbors, C. i Patrick, H. (2001). Implicit theories of relationships: Who cares if romantic partners are less than ideal? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 808-819.
- Knee, C.R., Patrick, H. i Lonsbary C. (2003). Implicit theories of relationships: Orientations Toward Evaluation and Cultivation. *Personality and Social Psychology Review*, 7(1), 41-55.
- Knee, C.R., Patrick, H., Vietor, N.A. i Neighbors, C. (2004). Implicit theories of relationships: Moderators of the link between Conflict and Commitment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(5), 617-628.
- Knee, C.R. i Petty, K.N. (2013). Implicit theories of relationships: Destiny and Growth beliefs. U: J. Simpson i L. Campbell (Ur.) *Oxford handbook of close relationships*. (str. 183-198). Oxford University Press.
- Mejovšek, M. (2003). *Uvod u metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Overall, N.C. i Sibley, C.G. (2008). When accommodation matters: Situational dependency within daily interactions with romantic partners. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44(1), 95-104.
- Pallant, J. (2011). *SPSS Priručnik za preživljavanje*. Beograd: Mikro knjiga.
- Pennington, D.C. (1997). *Osnove socijalne psihologije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Petz, B., Kolesarić, V. i Ivanec, D. (2012). *Petzova statistika: Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jasterbarsko: Naklada Slap.
- Planalp, S. i Rivers, M. (1996). Changes in knowledge of personal relationships. U: G.J.O. Fletcher i J. Fitness (Ur.) *Knowledge Structures in Close Relationships: A Social Psychological Approach*. (299-324). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

- Ross, M. (1989). Relation of implicit theories to the construct of personal histories. *Psychological Review*, 96, 341- 357.
- Rusbult, C.E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16, 172-186.
- Rusbult, C.E., Bissonnette, V.L., Arriaga, X.B. i Cox, C.L. (1998). Accommodation processes during the early years of marriage. U: T.N. Bradbury (Ur.) *The developmental course of marital dysfunction*. (str. 74-113). New York: Cambridge.
- Rusbult, C.E., Johnson, D.J. i Morrow, G.D. (1986). Determinants and Consequences of Exit, Voice, Loyalty, and Neglect: Responses to Dissatisfaction in Adult Romantic Involvements. *Human Relations*, 39, 45-63.
- Rusbult, C.E., Verette, J., Whitney, G.A., Slovik, L.F. i Lipkus, I. (1991). Accommodation Processes in Close Relationships: Theory and Preliminary Empirical Evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(1), 53-78.
- Rusbult, C.E., Yovetich, N.A. i Verette, J. (1996). An interdependence analysis of accommodation processes. U: : G.J.O. Fletcher i J. Fitness (Ur.) *Knowledge Structures in Close Relationships: A Social Psychological Approach*. (str. 63-90). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Rusbult, C.E., Zembrodt, I.M. i Gunn, L.K. (1982). Exit, Voice, Loyalty and Neglect: Responses to Dissatisfaction in Romantic Involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1230-1242.
- Rusbult, C.E., Zembrodt, I.M. i Iwaniszek, J. (1986). The Impact of Gender and Sex-role Orientation on Responses to Dissatisfaction in Close Relationships. *Sex Roles*, 15(1-2), 1-20.
- Stafford, L., Dainton, M. i Haas, S. (2000). Measuring routine and strategic relational maintenance: Scale revision, sex versus gender roles, and the prediction of relational characteristics. *Communication Monographs*, 67(3), 306-323.
- Sternberg, R.J. i Hojjat, M. (1997). *Satisfaction in Close Relationships*. New York: The Guilford Press.

PRILOZI

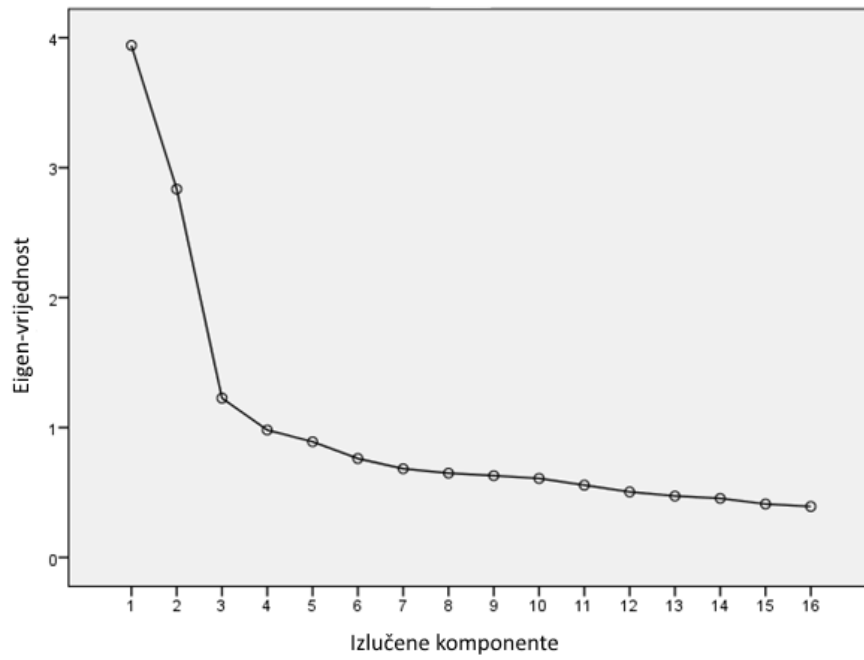
Prilog 1. Scree plot za upitnik Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003)

Prilog 2. Prikaz izlučenih faktora i pripadajućih *eigen-vrijednosti* za upitnik Implicitne teorije o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2003) dobivenih analizom glavnih komponenti analizom s metodom rotacije *Varimax*

Izlučene			
komponente			
	<i>Eigen-</i>	%	Kumulativni
	<i>vrijednost</i>	objašnjene	%
		varijance	objašnjene
			varijance
1	5,054	22,98	22,98
2	4,192	19,06	42,03
3	1,563	7,10	49,14
4	1,392	6,33	55,46

Prilog 3. Scree plot za upitnik Strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera (Rusbult i sur., 1991).

Prilog 4. Tablica Pearsonovih korelacija između čestica strategije Razgovor o problemima i strategije Prekidanje odnosa u faktoru Aktivne strategije prilagodbe ($N = 973$)

	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]
	Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, toliko se naljutim da želim odmah izaći iz prostorije.	Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, ja uzvratim istom mjerom.	Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, radim stvari kojima ću partnera/icu otjerati od sebe.	Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, prijetim da ću ga/ju ostaviti.	Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, pokušavam popraviti situaciju.	Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, mirno razgovaram o svemu s njim/njom.	Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, pokušavam popraviti stvari i riješiti problem.	Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, pitam partnera/icu što se događa i pokušavam naći neko rješenje.
[1]	-	.444**	.387**	.368**	-.155**	-.405**	-.280**	-.227**
[2]		-	.400**	.268**	-.177**	-.343**	-.208**	-.232**
[3]			-	.372**	-.190**	-.265**	-.344**	-.299**
[4]				-	-.086**	-.277**	-.195**	-.276**
[5]					-	.298**	.421**	.340**
[6]						-	.423**	.394**
[7]							-	.508**
[8]								-

* $p < .05$, ** $p < .01$

Prilog 5. Tablica Pearsonovih korelacija između čestica strategije Odanost odnosu i strategije Zanemarivanje odnosa u faktoru Pasivne strategije prilagodbe ($N = 973$)

	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]
	Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, oprostim mu/joj i zaboravim na to što se dogodilo.	Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, strpljivo čekam da se situacija popravi.	Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, pokušavam izdržati i čekam da se njegovo/njezino raspoloženje promjeni – takve stvari su prolazne.	Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, vjerujem da se ne ponaša tako namjerno i zaboravim na situaciju.	Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, izbjegavam se suočiti sa situacijom.	Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, durim se i ne suprotstavljam se.	Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, ignoriram situaciju.	Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, provodim manje vremena s njim/njom.
[1]	-	.259**	.357**	.432**	.181**	.058	.222**	-.114**
[2]		-	.398**	.285**	.244**	.061	.288**	-.009
[3]			-	.452**	.284**	.176**	.447**	.005
[4]				-	.183**	.087**	.303**	-.051
[5]					-	.290**	.365**	.222**
[6]						-	.224**	.301**
[7]							-	.195**
[8]								-

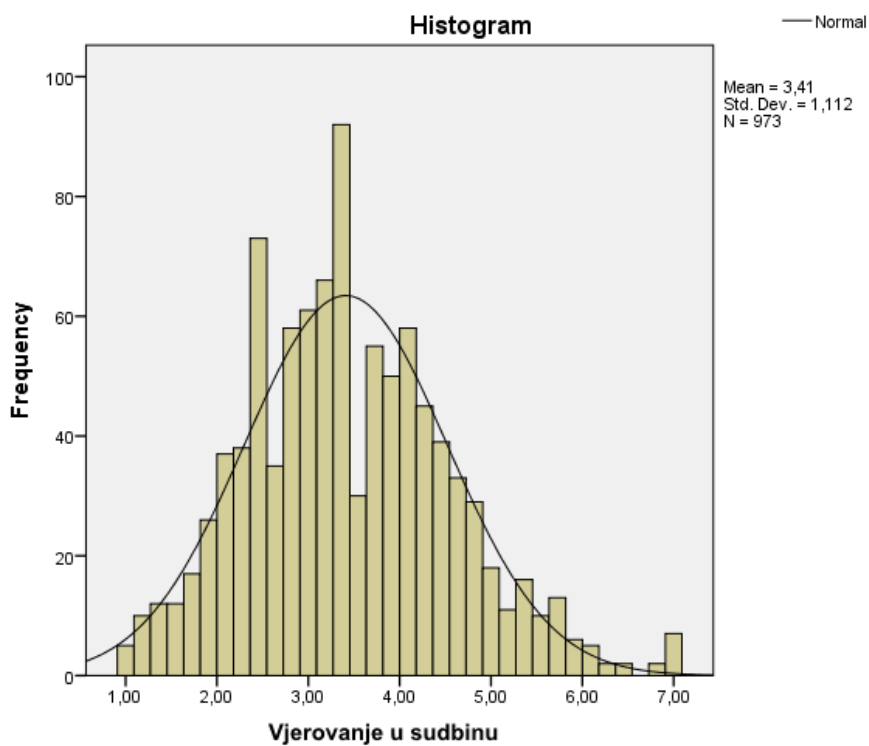
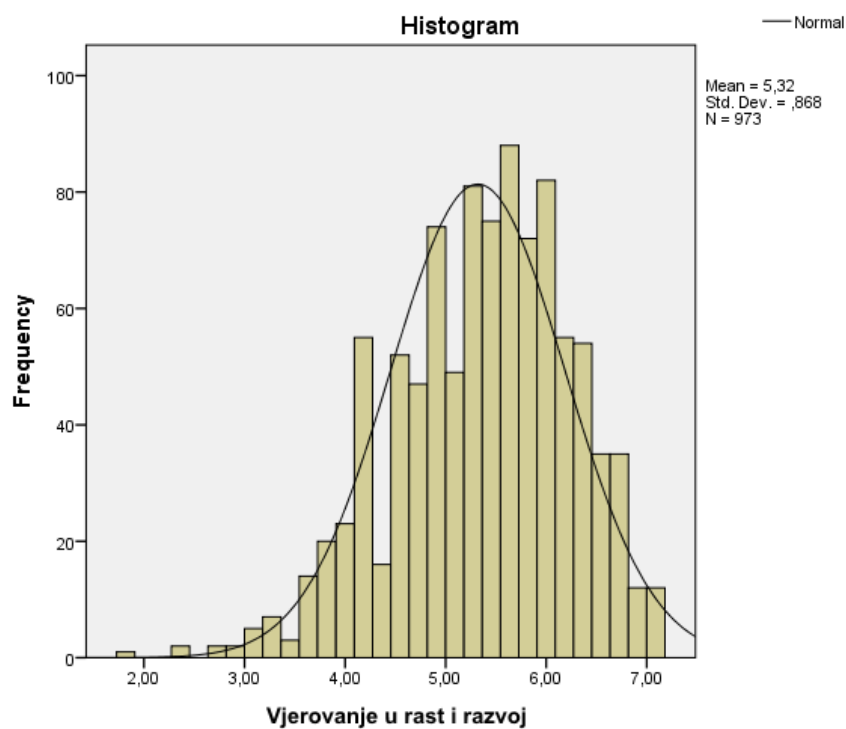
* $p < .05$, ** $p < .01$

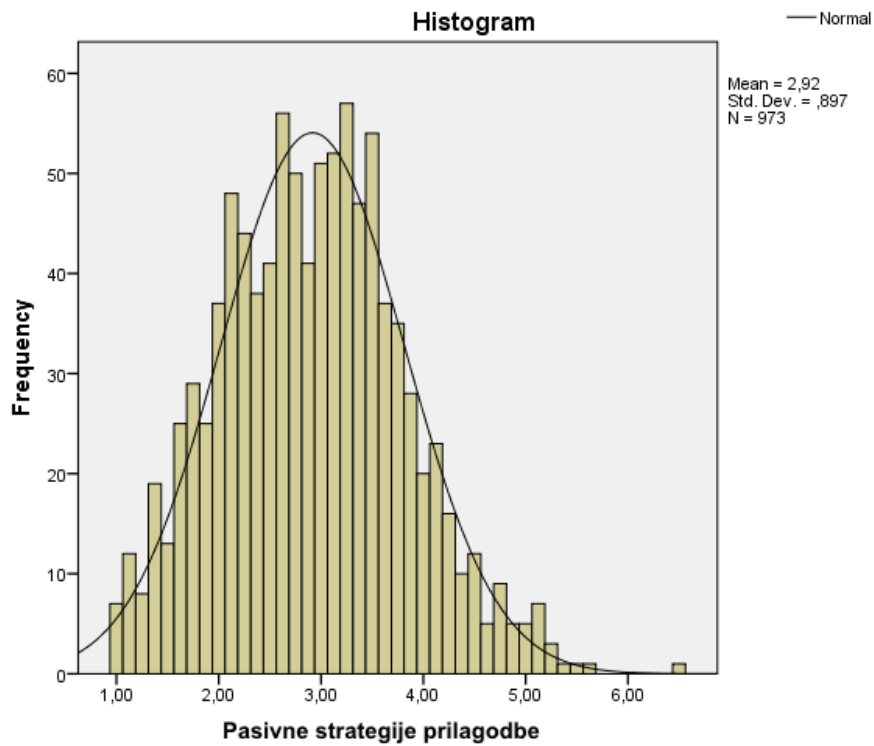
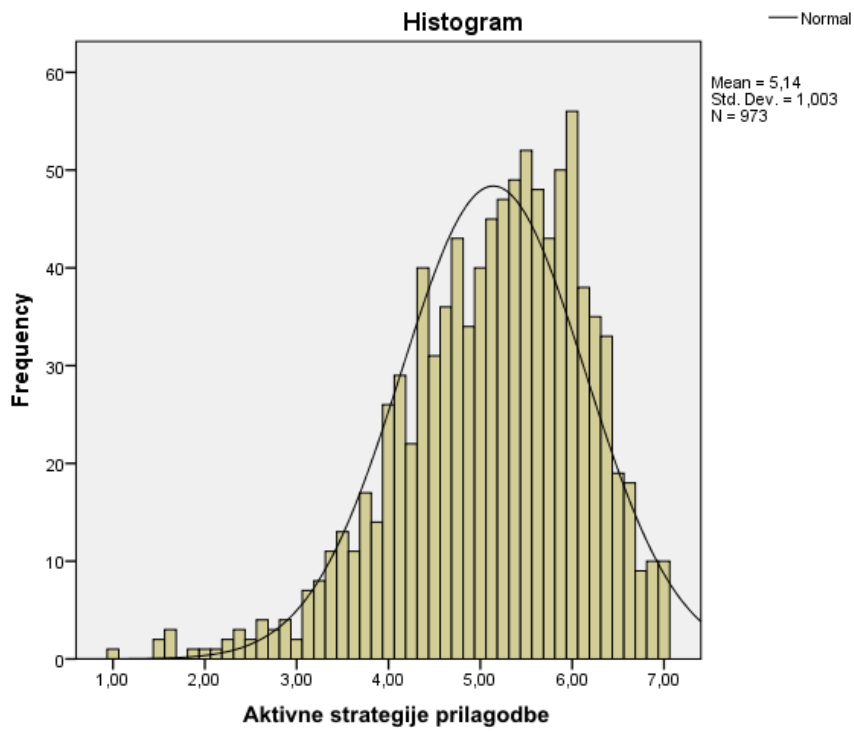
Prilog 6. Prikaz promjena unutarnje pouzdanosti pri izbacivanju pojedinih čestica iz ukupnog rezultata „Pasivne strategije prilagodbe“

Čestice	Pouzdanost (Cronbachov α) nakon uklanjanja čestice
Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, oprostim mu/joj i zaboravim na to što se dogodilo.	.657
Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, strpljivo čekam da se situacija popravi.	.649
Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, pokušavam izdržati i čekam da se njegovo/njezino raspoloženje promjeni – takve stvari su prolazne.	.605
Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, vjerujem da se ne ponaša tako namjerno i zaboravim na situaciju.	.636
Kada moj/a partner/ica napravi nešto nepromišljeno, izbjegavam se suočiti sa situacijom.	.638
Kada moj/a partner/ica kaže nešto zaista zlobno, durim se i ne suprotstavljam se.	.672
Kada je moj/a partner/ica bezobrazan/na prema meni, ignoriram situaciju.	.622
Kada se moj/a partner/ica ponaša na neugodan način, provodim manje vremena s njim/njom.	.712

*spome čestice strategije Zanemarivanje odnosa označene su **masnim** slovima

Prilog 7. Distribucije rezultata na korištenim upitnicima

Prilog 8. Tablica Pearsonovih koeficijenata korelacije između implicitnih teorija o vezama, strategija prilagodbe i općih podataka o sudionicima

	Vjerovanje u rast i razvoj	Vjerovanje u sudbinu	Pasivne strategije prilagodbe	Aktivne strategije prilagodbe
Vjerovanje u rast i razvoj	-			
Vjerovanje u sudbinu	-.010	-		
Pasivne strategije prilagodbe	-.025	.139**	-	
Aktivne strategije prilagodbe	.089**	-.089**	-.074*	-
Spol (1 = Žena, 2 = Muškarac)	-.093**	.048	.191**	.119**
Dob (u godinama)	-.129**	.038	.029	-.036
Trajanje veze (u mjesecima)	-.032	-.056	.023	-.083*
Imate li djecu u trenutnoj vezi? (1 = Da, 2 = Ne)	-.004	.015	-.017	.043

* $p < .05$, ** $p < .01$